

№ 11-12  
1934 წ.



საქართველოს  
საბჭოთაო  
საბჭოთაო

საბჭოთა კავშირის ხალხთა ოლიმპიადა ტფილსში



⊞ ⊞

**უჩინარნი**

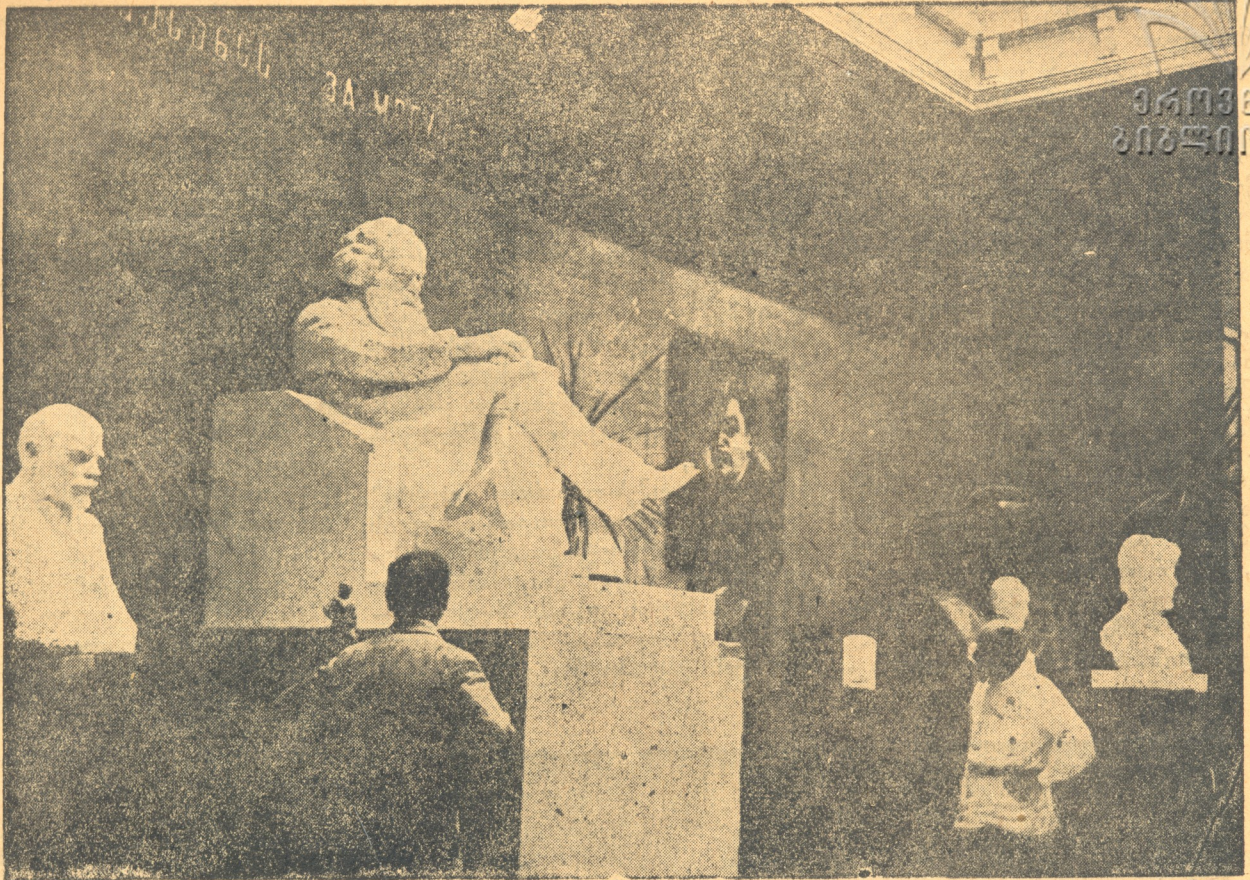
- ალ. არსენიშვილი—ალმაგალი შემოკმე-დგბა.
- ს. ჩიქოვანი—თქმულება ამირანზე (ლექსი).
- ლ. ასათიანი—ახალი მუხრანი.
- უ. დადიანი—ბაყი (სცენა ახალი პიესიდან).
- მ. პატარიძე—გაზაფხული (ლექსი).
- ა. ბელიაშვილი—გამხმარი ნაყოფი.
- ტ. მიქელაძე—ორი არწივი (დასასრული). (დ—ტო—ჩვენი სცენის ოსტატი).
- ა. სულაგა—ქუთათელის „პირისპირის“ შესახებ.
- მ. დუღუჩავა—მ. ჯანაშვილი.

⊞ ⊞



ჩეხოვლის სახალხო არტისტი სანდრო ახმეტელი  
ჩუხიაველის თეატრის 10 წლის თავის გამო

პ.-მგ. რედაქტორი: მ. მახარაძე  
ხარედაქციო კოლეგია: კონსტ. ლორთქიფანიძე, გრ. მუშიშვილი,  
აკ. ჯაფარიძე, ლევ. ასათიანი, ალ. სულაგა



გამოფენა „საქართველოს მხატვრები 18 წლის თავზე“.  
სურათზე: სახალხო მოქანდაკის იაკობ ნიკოლაძის ნამუშევრები გამოფენაზე.

# აღმავალი შემთხვევა

საქართველოს საბჭოთა სახვითი ხელოვნების 13 წლის გამოფენა

## || ალი არსენიშვილის წერილი ||

გამოფენას ამშვენებს **ლენინის** მართლაც ლენინურად ბრძნული ლოზუნგი: „მემკვიდრეობის დაცვა სრულიად არ ნიშნავს მემკვიდრეობით შემოფარგლას“. და თითქო მის ასასრულებლად და განსამტკიცებლად გამოფენაზე წარმოდგენილია ჩვენი მხატვრული მემკვიდრეობის ისეთი ნიმუშები, როგორცაა **გ. ვაბაშვილის** აკადემიური ნამუშევარი, **მრევლიშვილის** უკვე კლასიკური, ნაროდნიკულ-რეალისტური ხელოვნების საუკეთესო ნიმუშები („დაბალი ლობი“, „ღალა“, „კანცელარიასთან“) და სხვ.

მაგრამ უახლოეს მემკვიდრეობის წყობიდან რატომღაც არ არის და უსათუოდ უნდა ყოფილიყო წარმოდგენილი **ფიროსმანი**, რომლის შემოქმედების კიდევ ერთხელ დათვალიერებას და შესწავლას უდიდესი მემკვიდრეობითი მნიშვნელობა გაქვებოდა,

საბჭოთა ფერწერის ხელოვნების ძალა მდგომარეობს ისეთ პლასტიურ ოსტატობაში, რომელიც სცილდება და არღვევს სადაზგო ფერწერის სტატიურობას და უმეტეს დინამიურობას აძლევს მას. მაგრამ ამავე დროს დინამიურობის მიღწევა უნდა ხდებოდეს ისევე ფერწერის ხელოვნების სპეციფიურ საშუალებებით და არა სხვა ხელოვნებათა, და კერძოდ, ლიტერატურის.

დაბალი რეალიზმის, ზოგჯერ ნატურალისტურ-ილუსტრაციულ ფერწერის ნიმუშებს იძლევა, მაგ., **კროტკოვი**. მისი „დასვენება კოლმეურნეობაში“ რუხი, უსიცოცხლო ფერებითაა მოცემული. ფარაჯაში გაჩვეული, ტუსაღების მსგავსი, მოცეკვავე „ტეტიასა“ ჯგუფი ერთგვარ კაზიო-ოხორ ემოციას იწვევს მაყურებელში, რომელსაც არ სჯერა, რომ ეს კოლმეურნეობა და რომ ისინი მხიარულებენ. მეორე ტილოზე „სტა-

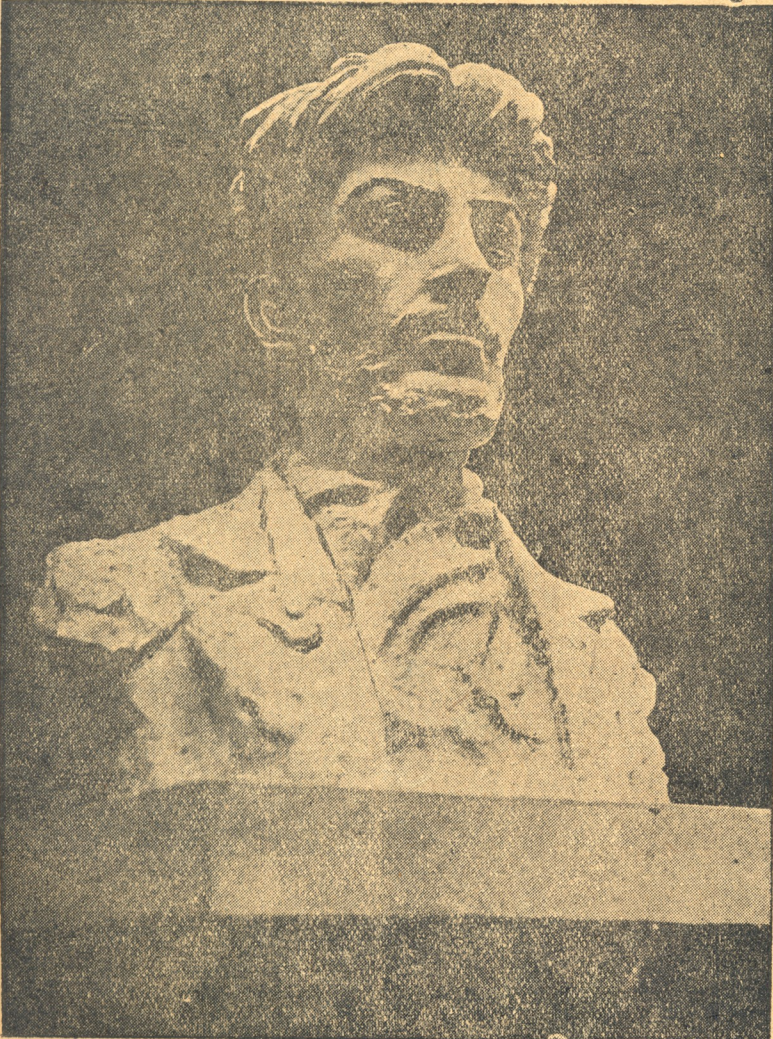
ლინი გაფიცულ მუშათა შორის“ მხატვარი ვერ სძლევს განზრახვას— დაპირისპირებულ ძალთა შეტევაზე გადასვლის წინა მომენტის მოცემისას და ნაკლის ანაზღაურებას ფიქრობს განყენებულ, გაუპიროვნებულ მასის მხოლოდ ბუნდოვანი აღნიშვნით, წინა პლანზე ორი-სამი მონტაჟის წესით მოზაზული მუშა განყენებულ ქარხნის მიწები და საყვირები, შავბნელი ნაცრიანი კილორიტი, შაკი ღრუბლები, როგორც რეაქციის სიმვლიკა. იგივე გაუპიროვნების ბეჭედი აზის კრების მონაწილეთა მასის ტილოზე „სტალინი 1905 წ. დისპუტზე“. სურათის ღირსება ამაშია, რომ საკმაოდ ექსპრესიითაა მოცემული ბელადის ფიგურის მთელი მოძრაობა: ენერგიული ყესტი ლენინის წიგნით „რა ვაკეთოთ?“ ხელუ-

უნდა ითქვას, რომ თემატიკის აღნიშნულ ხაზით, მაგრამ ერთგვა-

ჩი საჯარო განხრით შესანიშნავი მისე თიძის „სტალინი წყალტუბელ გლეხებთან“. მხატვრის მიღწევა იმაშია, რომ მას მოხდენილად და სიმართლით დაუჭერია ბელადის ის სისადავე მასებთან ურთიერთობაში და უღრმესი ცოდნა სინამდვილისა, რომელიც მხატვრისათვის სახაზიელო ემოციონალური ძლიერებით სჩქევს ამხ. სტალინის დამკვირვებელ კოლმეურნეთა ყრილობაზე გამოსვლაში და მშრომელებთან პრავალ სხვა შეხვედრაში. ამ პატარა ტილოზე მხატვარმა დიდი და მხატვრული მეტყველებით სავე შეინარსი გადმოგვცა მით, რომ მოცემული მდგომარეობის მთავარ და წამყვან რგოლს, მის გასაღებს მიაგნო. მხატვრის ეს გამარჯვება მით უფრო აშკარად და მკაფიოდ სჩანს სხვა მის ნამუშევართა გვერდით, რომელთა შორის ფსევდო-ისტორიული, თეატრალიზებული ფეოდალიზმის (ნ. ლორთქიფანიძის „მრისხანე ბატონის“ თემა (და გალამაზებული ნატურალიზმის ფერადები („სამოვ-

რის მელოდია“) შეუდარებლო არიან რეალისტურ ოსტატობის მოცემულ ნიმუშთან. საინტერესოდ და სავესედაა წარმოდგენილი ლადო გუდიაშვილი, რომელსაც „ორტოდოქსალურ“ გუდიაშვილურ მისტიკის დასაძლევად ბევრი ღონისძიება გამოუღია, მაგრამ ოსტატის მსოფლმხედველობის ახალი ძვრების შესატყვისი რეალიზაცია მაინც მისი პრაქტიკის ცენტრალურ ამოცანად რჩება. სურათი „ბოროტი ოჯახი“, სადაც მოცემულია მემკვიდრეობითი ატავისტური იდეა თანდაყოლილ ბოროტმოქმედების ბიოლოგიურ ძირებისა, ბოროტმოქმედების ბუნების და განმარტების მიტაფიზიკურ კონცეპციას ეყრდნობა, სურათი „სომეხ-თათართა ქლეთა“ დაცარიელებულია მთავარ იდეის სწორი ინტერპრეტაციისაგან, რომელიც უნდა მისცემოდა პროვოკაციულ სისხლის ღვრას, რევოლიუციის აღმავლობის ნაციონალურ შუღლის კალაპოტში გადასაყვანად

რომ მემართავდა ცარიზმი, მთავარი აქცენტი მხატვრის მიტყვეული აქვს მოცემულ ფიგურების მისთვის ჩიეულ ანატომიურ დეფორმაციისა და სიმხანჯისაგან, რასაც შედეგურთვის ათამანვის დარღვენი მხატვანი ჭრილობების საწინააღმდეგო მახინჯის ესთეტიკა, როგორც გუდიაშვილის წინა შემოქმედების დაუძლეველი ნაწილი, იყუთა მთავარ ადგილს სურათში და სოცია - პოლიტიკურ სიმხინჯეს სველის ბიოლოგიურ-ანატომიურ სიმხინჯით, მხატვარი აქ იმავე უიმედო და უპერსპექტივო თვალსაზრისზე დგას მოცემულ სიტუაციის მიმართ, როგორც ჰქონდა, „განწირული ჩინეთში“. განმანთავისუფლებელი რევოლიუციური ძალა მხატვარს მუდველობითად გამოშვებული ჰყავს და მხოლოდ სისხლის შეძლების პაციფისტურ ეფექტის იმედი აქვს. „ფიროსმანის პორტრეტში“ გუდიაშვილი ყველაზე უფრო „ორტოდოქსალურია“ (ძველი გუდიაშვილის გაგებით). მხატვარი შეგნებულად უარყოფს აქ რეალისტური პორტრეტის მოცემის გზას. მაგრამ ფიროსმანის პორტრეტით გუდიაშვილი იმავე დროს თითქმის შევიდობება თავისი მხატვრული პრაქტიკის მეტაფიზიკურ-იდეალისტურ გზას, რომელიც ერთხელ კიდევ რავს იჩენს მხატვრის თავისებურად დასრულებულ და არტისტულ გრაფიკაში. „ძველი და ახლის“ ტილოთი, საჭმე გვაქვს გადაიარაღების გზაზე დამდგარ ოსტატისათვის დამახასიათებელ ფუნჯით დაწერილ სახვით დეკლარაციასთან. მართლაც, მხატვარი (საკმაოდ მარტივად) უპირისპირებს წითელი მანდილით თავწაგრულ, მაგრამ თაღებში ჩაცმულ, ასკეტურ შეხედულების ქალს და წითელყელსახვევიან პიონერს ეროვნულ ტანისამოსში საზეიმოდ გამოწყობილ თავადის ოჯახს. პიონერს ხელთ უჭირავს წიგნი, თავადის ვაჟს — ყანწი. უკანა პლანზე (სავსებით ჩანქრალა და ბნელ ყოლორიტში მოჩანს „ტაჩქიანი“ კინტო, რომელიც თითქო გარეშეა წინა პლანზე მოცემულ დაპირისპირებისათვის. პიონერს და მის დედას გარს ახლავს ასკეტური იერი, ხოლო თავადებს — სახათლე და ბრწყინვალეება. გამოდის ასე: სოციალიზმი ასკეტიზმით და ცოდნით უპირისპირდება ფეოდალიზმის ზეიმს და განცხრომას, კაპიტალიზმი კი (ვაჭარი-კინტო) განხეა, ნეიტრალურია. რაც შეეხება გუდიაშვილის გრაფიკას (სადაც იგი თავისი მიმართულების მიხედვით უდიდესი ოსტატია), „ვეფხის ტყაოსნის“ დასურათებაში მხატვარი პოემის ეპოქის აპოლოგეტიურ თვალსაზრისზე დგას,



საქართველოს საზოგადოებრივი ხელოვნების უმჯობესებისათვის საქართველოს სახალხო მოქმედების იაკობ ნიკოლაძის ნამუშევარი: „სტალინი ახალგაზრდობაში“.

ფოტო მარტიროსოვის.



გამოფენა „სამართვამლოს მხატვრები 18 წლის თავზე“.  
სურათზე: მხატვარი კორნელი სანაძის სურათი: „გულიკომაც მოიხსნა ჩადრი“.



და ზედმეტი გუდიაშვილისებური ხაზების და პროპორციების დეფორმაციის გამოკლებით, ალბათ, სავეებით დაკმაყოფილდა ფეოდალურ-რაინდულ სიყვარულის პოეტს—რუს—ქთაველისძე და მის თანამედროვეებს. თითქმის იგივე სტილიზაციის მანერა მხატვარს ვადმოაქვს საბა-სულხან ორბელიანის ეპოქაში, რაც ეწინააღმდეგება კონკრეტულ ისტორიზმის მოთხოვნილებას, რადგან „სიბრძნე-სიცრუეში“ საბა უკვე ფეოდალური საზოგადოების სხვა ფორმაციას იძლევა.

მეტის მეტად მძაფრად დგას ჩვენი მხატვრების წინ ფერწერის კულტურული შემევიდრეობის კრიტიკულად დაძლევის და ათვისების საკითხი. არა ერთხელ აღნიშნულა, კერძოდ, მხატვარ კ. სანაძის შესახებ მისი სწორედ არაკრიტიკული დამორჩილება ჰოლონდიელ პეიზაჟის დიდ ოსტატებისადმი. რა თქვა უნდა, ამ ოსტატების პრაქტიკა კოლორიტის საუკეთესო სკოლას წარმოადგენს, მაგრამ ჩვენი მხატვრების წინ დგას სოციალისტურ პეიზაჟის შექმნის ამოცანა. ჰოლონდიელი მხატვრები უყურებდნენ ქვეყანას მცონარე, ლიმფატიურ ბურჟუაზიის თვალით. მათის შეხედულებით, ჰო-

ლონდია იყო ქვეყანა, სადაც წყალი ქმნის ბალახს, ბალახი—ნახირს, ნახირი—ყველს ერბოს და ხორცს, და ყველაფერი ეს ლუღთან ერთად—ჰოლონდიელებს (ტენი). მაგრამ მათ კოლორიტთან, ნისლში და წვიმაში ფერთა შეუმჩნეველ და ნაზ გადასვლებთან ერთად სანაძის შეუმჩნეველად მოჰყვება მათი წმინდა ბიოლოგიური ფილოსოფია და ჩვენი მხატვარი რჩება ნასხვისარ და შორეულ ოსტატობის ტყვეობაში, მართლაც „ბახმაროელ ჩაღანდარში“, „გულიკომში“ თუ სხვაგან არის მოცემული მუდმივი წვიმის და ნესტის ხარჯზე ფიზიოლოგიურად გაშმაგებული ბუნება და ჯიშიანი სილამაზის და სიმკვრივის ადამიანური ეგზელიარები, რომელთაც მაყურებელი წარწერების დახმარების გარეშე ვერ მიაწერეს გარკვეულ ეპოქას და კლასს. ამით ჩვენ არ მოვიტხოვთ მხატვრისაგან გაუბრალოებულ ანარეკლის თეორიიდან გამომდინარე პრაქტიკას, მაგრამ ერთი კი უდავოა, რომ სანაძემ ფლამანდიელებისაგან უკვე წამოიღო იმაზე მეტი, რაც მას სჭირდებოდა და უკვე დროა დასტოვოს ის, რასაც პუშკინი მსუბუქი არონით უწოდებდა „ფლამანდისოი შკოლი პესტრი ვზღორ“.

თავისი მდიდარი შესაძლებლობა სანაძემ უნდა მისცეს ადამიანის ურთიერთობას ინდუსტრიით დაძლეულ და დაძლევაში მყოფ ბუნებასთან, რომელსაც მხატვარი ამდენ ხანს უმეტეს მზამზარეული შემევიდრეობის მოჭარბებული ზეგავლენის ქვეშ უყურებდა.

ჩვენი ქვეყანა ბუნების მონაცემით და სოციალისტურ ინდუსტრიალიზაციით პირდაპირ უხმობს და იწვევს სოციალისტურ პეიზაჟის ოსტატებს, და სოციალიზმის მშენებელმა ეპოქამ უკვე მოგვცა ამისთვის მებრძოლთა მთელი პლეადა, რომელთაც კ. სანაძის გარდა, ეკუთვნიან თამარ აბაკელია, კ. გრძელიშვილი, ა. კობალიანი, ს. მაისაშვილი, მახაროზლიძე და სხვ.

შესანიშნავია ის მიღწევები, რომელიც თავის შემოქმედებითი ენერგიით სულ მოკლე ხანში მოგვცა მხატვარმა თამარ აბაკელიამ, ახალი ადამიანის, მუშის და კოლმეურნის, ცხოვრების და ინდივიდუალურ და იმავე დროს ზოგად კლასობრივ განცდების გადმოცემაში მან უკვე თავისი ორიგინალური მხატვრული სახე მოაპოვა. მისი მუშა და გლეხები არ არიან რაღაც კოსმიური,

განყენებული იდეების აჩრდილები. ისინი ხორცშესხმული, ცოცხალი მადაროელი, მელითონე, წყალსადენის თუ ჩაის და მანდარინის მეურნეობის მუშები.

მშვენიერი ოსტატობითაა შესრულებული კონსტ. ლორთქიფანიძის „ძირს სიმინდის რესპუბლიკის ესკიზები, რომელიც ჩვენი მწიგნობრული დასურათების შენაძენებს უნდა მივაკუთვნოთ. თამაშად შეიძლება ითქვას, რომ თ. აბაკელიას უკვე საგრძობი მონაპოვარი აქვს სოციალისტურ რეალიზმის პოზიციების დაუფლებისათვის ბრძოლაში. მხოლოდ ჩვენის მხრივ გამოვთქვამდით სურვილს, რომ შეთვის ფერების ათვისება დიდ შემატებას მხატვრის შემოქმედებას, რადგან, რაც არ უნდა იყოს საგნის, აკვარელს და ნახშირის მხინცი აქვთ შესაძლებლობის ერთგვარი საზღვარი.

ერთი მწერალი ამბობდა რუსეთის 80-იანი რეაქციის წლების გამოშატველ მხატვარ ლევიტანზე, რომ მისი პეიზაჟები ისე გამოიყურება თითქო თითოეულ ბურჟუაზიულ წაუკითხავსო. ცხადია, რომ კოტე გრძელიშვილის რამის ბურჟუაზი და კოლხიდის ჭაობების მზის სხივებით აფერადებულ მიდამოებს და მათ გარდაქმნელ ადამიანებს ლენინის და სტალინის ოპტიმიზმი და შეტევა აქვთ წაკითხული და შეთვისებული. მაგრამ, იძლევა რა სიმსუბუქეს, ჰაერს და შვებას ფერებში და მთლად კოლორიტში, მხატვარი იმავე დროს ვერ აყენებს ადამიანებს ისეთ მიმართებაში ბუნებასთან, რომ პეიზაჟი გახდეს სოციალისტური, ე. ი. ვადმოცემული იქნას გეგმიანი ადამიანის დაპატრონება ბუნებაზე, მაგ., რამის მომუშავეები, მიუხედავად მათი საკმაო პროპორციებისა, მაინც პირობითი, „საერთო“ ხასიათის ფიგურებია ვიდრე პორტრეტები.

ე. ახვლედიანის პეიზაჟები „სიღნაღის გზიდან“, „აბასთუმანი“, „თელავი“, „ზამთარი“, უსათუოდ მაღალი კვალიფიკაციის ოსტატის ხელითაა შესრულებული, მაგრამ ამასთან ცხადია, რომ აქ თავდება პასივისტური, იმპრესიონისტური პეიზაჟის გზები, რომ ეს არის ძველის გადამღერება ახლის კარებთან. ახალი იგონება „ყანიდან დაბრუნებაში“, მაგრამ თითონ გლეხი ფრანგ იდილისტების „ანგელუსის“ ტიპის მოდერნიზებული ფიგურა უფროა, ვიდრე ჩვენი კოლმეურნი და ინდივიდუალური მშრომელი გლეხი. ქალაქის პეიზაჟებში მხატვარი დიდის წარმატებით სძლევენ ბურჟუაზიულ ურბანიზმის თავის ყოფილ მანერას და იძლევა იმ რეკონსტრუქციის ტალღას, რომელიც შაითან-ბაზრის

ყალბ ეგზოტიკას სოციალისტური ქალაქის მოედნად აქცევს.

**ს. ნადარეიშვილი.** აქტიური მხატვარი პუბლიცისტი - ჟურნალისტი ფანქრით ხელში. სისტემატიურად იბრძვის ჩვენს პრესაში. იძლევა სურათს „კლასობრივი შურისძიება“, სადაც კულაკს მოუკლავს სოფლის მუშაკი. მაგრამ კულაკი მხატვარს თანდაყოლილ ბოროტმომქმედის აშკარა დეგენერაციის ნიშნებით ჰყავს წარმოდგენილი: არა სწორი სოციალური მოვლენის „ბიოლოგიურად“ დასაბუთება. იმავე კულაკის ტიპის ვარიაცია გრაფიკულ ნახაზში ხომ მთლად ლომბროზოს თეორიის მიხედვითაა გაკეთებული — სავესებით უშუბლო, იგი პრეისტორიულ ადა-

მიან-პირუტყვს უფრო მოგაგონებს, ვიდრე „წმინდანით“ წყნარ შემდგვრალ კლასობრივ მტერს.

მეტად საყურადღებო დეტალებში მოქმედებითი ზრდის მსწერებით ირინე შტენბერგის ნამუშევარი. პირველი ადგილი უჭირავს უსათუოდ „მზ. ტელმანის დაპატიმრებას“, სადაც მხატვარი იწვიათ გამომეტყველების ძალას იჩინს. ამ სურათში დაძლეულია დაზვის ფერწერის ტრადიციული სტატიურობა და აწერილობა. აქ ყველაფერი მოქმედ პირთა გარეგან და შინაგან მოძრაობის მთლიანობაშია მოცემული. რკინის ენერგიით, ბოქსიორულად დამუჭული ხელებით ტელმანი მიდის საბრძოლველად და არა „მიპ-



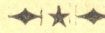
რუსთაველის თეატრის 10 წლის თავი.

რესპუბლიკის სახალხო მსახიობი. სანდრო ახმეტელი და ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწე, მხატვარი ირაკლი გამრეკელი „თეთრულდოს“ მკვლევანი,



რუსთაველის თეატრის 10 წლის იუბილე.

სურათზე: რუსთაველის თეატრის მუმაკნი სახალხო არტისტის სანდრო ახმეტელის მეთაურობით საიუბილეო სელამოზე. ფოტო ბუდეშტსკის.



ყავთ“ ციხეში „საჯდომად“. უფრო-  
სი ვაჟის თვალეზი მამის სიმტკიცე  
და ცეცხლი ანთია. ეტყობა, იგი  
არავითარ შემთხვევაში არ დათმობს  
დროშას. ბელადის მეუღლეს თავი  
ჩაუღუნავს, მსგრამ იგრძნობა, რომ  
ისიც მებრძოლია და გორაკისებური  
დედაა თავისი შვილებისა.

ალსანიშნავია მხატვარის მიერ ნი-  
კო ლორთქიფანიძის „დანგრეულ  
ბუდეების“ და ლერმონტოვის „ჩვე-  
ნი დროის გმირის“ დასურათება, სა-  
დაც შტენბერგს გამოჰყავს ლერმონ-  
ტოვი ძველ ილუსტრატორთა ეგზო-  
ტიკის რკალიდან და რეალისტურ-  
სატირულ ფუნჯით მონახაზავს ლერ-  
მონტოვის ტიპების გარკვეულ სო-  
ციალურ-კლასობრივ სახეს.

საერთოდ გრაფიკა მეტად მიდი-  
რათაა წარმოდგენილი ბრაილოვს-  
კაია, პრივალოვას, კოჯოანის, დ.  
ქუთათელაძის, ლადო გუდიაშვილის,  
გრიგორიანის და სხვ. ნაწარმოებე-  
ბით.

აკადემ. ლანსერეს „პარიზის ქუ-  
ჩის რემონტი“, გ. შერბაბჩიანის „კა-  
ლო ზანგეზურში“, ფოგელის რაფი-  
ნირბული სტილიზაცია, და სხვ.  
ეკუთვნიან დასრულებულ ოსტატო-  
ბის ფორმალურ ნიუანსების არაბეს-  
ვებს.

ფიროსმანის მანერისადმი სულიერ  
კლიენტის ღონემდე დამორჩილებას  
ამჟღავნებს ნიჭიერი შ. მარაღაშვი-  
ლი, რომელმაც აუცილებლად თავი  
უნდა დააღწიოს ამ მდგომარეობას  
თავისი გზების მოძებნით სოციალ-  
ლისტური სოფლის თემატიკაში, და  
რაც მთავარია, ორიგინალური მხა-  
ტვრული ენის მიწვებით. დიდი  
ასეთივეა ჭანკვეტაძის დამოკიდებუ-  
ლება გუდიაშვილთან.

საინტერესო და დიდი მხატვრული  
ძალის შემცველია შ. ძნელაძის გლე-  
ხური აჯანყებების ეპოპეა, მეტად  
ბნელი კოლორიტი და ტილოს სივ-  
რცობრივი არის შეზღუდულობა  
რომ არ ვნებდეს.

აპ. ქუთათელაძე წარმოდგენილია  
„ალექსანდრეს ბაღში მიტინგის დახ.

ვრეტით“ და კარგი ავტოპორტრეა  
ტით.

ახალი და ხელუხლებელი თემა  
აქვს აღებული შ. მამალაძეს თავის  
კინო მრეწველობის საწარმოო პრე-  
სის გადმოცემის ცდებში.

გამოფენა უდაოთ და ნათლად  
ამტკიცებს, დიდ შემოქმედებით  
შესაძლებლობას.

100 მხატვარი, 600 სურათი და  
ნახატი—აი ჩვენი ქვეყნის განთავი-  
სუფლებულ მასების გულიდან გამო-  
სულ ოსტატების ისტორიული პასუ-  
ხი ძველ ქვეყანას.

გამოფენა გვიჩვენებს შემოქმედე-  
ბით ბრძოლას, მიღწევებს და ჩავარ-  
დნებს, ახალი სოციალისტური ში-  
ნაარსის და ფორმის დაძლევის გზა-  
ზე გამოყენებულ ღონისძიებებს და  
შედეგებს, რომლითაც მიდიან მასე-  
ბში ადამიანის სულის ინჟინერები,  
როგორც მწერლებს და მხატვრებს  
უწოდა სოციალისტური საზოგადო-  
ების დიდმა მხატვარმა—ხუროთმო-  
ძღვარმა ამხ. სტალინმა.



უკვი შუალამე გადასულიყო  
ციდან ჩამოწყდა ვარსკვლავის შხეფი.  
ნისლში ჩაფლული ქონი გაილო  
დაგადმოვიდა ფეხებ აკრეფით  
ამირანი და გაუდგა შარას.  
ზურგზე ეკიდა ხურჯანი რბილი  
გადააარა სოფელი ჩქარა  
და აღმა აყვა მდინარის ბილიკს.  
წამით შეჩერდა მდინარის პირას  
დასტოვა ქვაზე ქული და აბჯა  
და შემდეგ აღმა მავალს და მზირალს  
არ დაუხრია კისერი დაბლა.  
დაბლობს ეძინა. ნესტის სუნით  
იწვა სიჩუმე თხმელების თმებთან.  
და ცაზე ხომლი როგორც სურვილი  
ინდოეთისკენ გზას ანათებდა.  
ჭაბუკი გაყვა ფეხებს და ფიჭრებს  
უთუოდ ოიოა დაიწყებს ჯახირს,  
მაგრამ მამა კი ძალას მოიკრებს  
და უპატრონებს ოჯახს და ნახირს.  
ვაჟმა ფიჭრებში ჩახედა სოფელს  
დედის ტირილი ესმოდა სადღაც.  
მამა და ბიძა ეზოს იყოფდნენ  
და ქარი შლიდა ჩინარის ატლასს.  
მშრალლაფაროსთან ხე ადგა სწორი  
ბნელში კვდებოდნენ ვარდის კონები.  
ხოლო დღეში ლაქაშებს შორის  
ენტო ვარსკვლავი და კოცონები.  
მან ყური მოკრა მეველეს ყვარლის  
განვიღო ბავშობას ტარებს და უბირს.  
გადურბენია ოჩე და ტყვიანი  
და რომ შორდება სწუხსა და უკვირს  
ჭაბუკის მამამ, და მამის ბაბუმ  
ბაბუმზე ადრე უხსოვარ პაპამ  
შეწარა ღონე კამეჩებს დაბმულს  
და ამ ჭაობის პაერი ყლაბა.  
ამირანს კი სურს ბედი გაკვეთოს  
გარბის სოფლიდან ოცნების გზირა,  
ვინც სახლში დარჩა რა გააკეთა  
ვინ მოიშორა თავიდან ჭირი.  
ამირან გაჰყვა ფიჭრებს და ძუნებს  
მან გაიხსენა თქვეულეზა სოფლის.  
როგორ ეწვია სიხნია გლეხებს  
და ულარბებს მოსწმინდა ოფლი.  
თუ როგორ კრებდა ნაპერწკლებს კაჟის,  
უყვარდა ბუდეც ნაშენი მერცხლის.  
იყო ღარიბთა დამხმარე ვაჟი  
და ბუტბაჟ კერას შეუნთო ცეცხლი  
მაგრამ მჭიდობდა ვაჟაკა მარჯვე  
შეიპყრეს, ღადრით აუვსეს პირი;  
გადაატარეს ბარზე და ჯაჭვით  
კავკასიონზე მიიარეს გმირი.  
ტყვე მაინც გზავნის ლანქერს, ნაკადულ  
ანოკიერებს სახნავეებს ბარად.  
და ნაპირებში ყანჩაც ნაკვალავს  
სტოვებს წარღვნების მოსაგონარად.  
ამირან ფიჭობს თქვეულების აზრი  
წარღვნის და ხანძრის კავშირში ნახოს.  
და უნდა ჭაბუკს დაბლობში აღზრდილს  
შიონარით ცეცხლი გამოიძახოს.  
ამიტომ ვაჟი გლოვკაცის ქონხასს,  
სტოვებდა ღამით უკმეზ შალივით.  
გულს ედებოდა სოფელის ბოღმა



და შორს კვდებოდა მამლის ყივილი.  
მთვარის სხივებიც მჭკნარ იებივით,  
ეყარა წყალში, ქვაზე და ცვარზე,  
და ვარსკვლავები შეციებული  
ტან აბუტგენილნი ვიდოდნენ ცაზე.  
ვაჟმა დახედა მდინარის ფერადს  
და დაბლა ჩამდგარ წყალის დროებას.  
უკან წისქვილის ბორბლების ბგერა  
არღვევდა ღამეს და მყუდროებას.  
წისქვილის ქვაზე ურმის გოგორა  
ვაჟს მოაგონდა, ჭრიალი ესნა.  
ურემს მისდევდა სოფლის გოგონა  
შეამჩნია და აღმოხდა კენესა.  
ურმის წინ გაჩნდა სწრაფე პაჟის  
რბილი ბორბლები ცხკათა ფაფა.  
შიგ იჯდა ქალი და ქალის თმაში  
ქალის ხმებივით კიოდა ქარა.  
მაგრამ ეკიბაჟს გაუსწრო ავტომ  
დაკეცა შარა, ზეცა და ბარი.  
ურემი დარჩა სოფელში მარტო  
და ჩაუვარდა თხრილში ბორბალი.  
გაქროლა ავტომ, ავტოს ხველება  
შერჩა ზეცას და ზეცის ქვეშ ნორვეს.  
ქალის თვალებმა ც კასარტყველნათ  
ფანჯრიდან ხალხზე გადაიქროლეს.  
ბოლოს როგორღამ დაიპყრეს ზეცაც  
ბორბალმა ფრთები მოისხათვითონ.  
ჩაბრძანდა მთვარე, ეწვია მშესაც  
და ცაში ფრენა ასწავლა ლითონს.  
თითქო იღვდა ორპირ როგობით  
წინასწარმეტყველ ილღას ეტლმა  
და ბრძენ ვაჟაკის კიურ გონებას  
სწრაფი ბორბლები შეუთხზა ცეცხლში.  
ბორბალი ცაში, ბორბალი ბარის.  
ბორბალი მთვარის, მზიური ბირთვი.  
და დედამიწის ბურთის ბორბალი  
გონების მიღმა სივრცეში იღვრის.  
წყალი და ცეცხლი როგორღამ აჩანებს  
კამარის ქროლა ც მიწიერ კილის  
და ვაჟში აღსდგა რაღაც მანქანათ  
მთლად საბერძნეთი და ჰეროკლიტე.  
ვაჟმა გახედა ცხოვრების დამდეგს—  
ეგდო ოამის ჩივმ ვიღა ციალი.  
და წისქვილიდან მიწის რთამდე  
სჩანდა ბორბლების სწრაფი ტრიალი.

\*) თავი პოემიდან





რუსთაველის თეატრის 10 წლისთავი  
„ლაშარა“. დადგმა რესპუბლიკის სახალხო მსახიობის ხანდრო ახმეტელისა. შატ ვარი — ირ. გამრეკელი.

# ახალი მუსრანი

ლევან ასათიანის ნარკვევი

ქსნის სადგურთან კორტოხზე წა-  
მოჭიმულ ძველ ციხის ნანგრევებს  
რომ გასცილდებით, გზა ხრიოკ  
კლდეების ღლიდან ფართე, დაცე-  
მულ ქალაში გავიყვანთ. ეს ქალა  
ყელივით შედის თვალუწვდენ ვაკე-  
ში, რომელსაც მუხრანის ველი ეწო-  
დება.

მარცხნივ რიყის თეთრ ჩარჩოებში  
ჩაჭედებული ქსანი მუჭარით და შფო-  
თით მიაქანებს ლაქვარდოვან ტალ-  
ღებს.

ღრმა ხეობიდან წყლის ხმაური ნა-  
წყვეტ-ნაწყვეტად ამოაქვს ნიავეს.  
ღროგამოშვებით ეს ხმა ყრუვდება  
და მაშინ იგი მუხრანის შორეულ  
შრიალს მოგაგონებთ.

მდინარის ვალმა გადატრუსული  
გორაკები და ბორცვები შეჯგუფუ-  
ლან, ერთმანეთს მისწოლიან და  
უღონოთ დაუკეციათ ყვითელი კალ-  
თები. აღიანიდან მომავალი მტვე-  
რიანი გზა-ტყეცილი კლაკენით და  
გრუნით ჩამორბის ქსნის ნაპირზე.

ვრცელია და ფართო მუხრანის  
ველი. გარშემო იგი ლურჯი მთებით  
მოზღუდულია. ეს მთები შორს გადა-  
ლაგებულან პორიზონტზე, თითქოს  
ცილიან ამ უხვსა და ნოყიერ კუთ-  
ხეში რაც შეიძლება ფართე ასპარე-  
ზი მიეცათ ადამიანის გარჯისათვის.

შემოდგომის თბილი მზიანი დი-  
ლაა. თვალუწვდენელ ველიდან ხა-  
ლისიან ნიავეს მოაქვს რალაც სპეცი-  
ფიური, შემოდგომის არომატი, —  
შეზავებული სურნელება მწიფე ხი-  
ლის, ფუჩეჩის, მაჭრის, ახლილი ქვე-  
ვრების. ეტყობა, ხვავიანი და ბარა-  
ქიანი შემოდგომა ჩამდგარა ამ ნა-  
ყოფიერ ქალებსა და ბაღებში.

ხეების მუქი სიხშირიდან აქა-იქ  
უკვე მოსჩანს სრფელი. მარჯვნივ,  
წყალგალმა, ხშირ ბაღებში, წითელ  
კრამიტისანი სახურავები კომპიაო-  
ბენ. ეს მუხრანის საბჭოთა მეურ-  
ნეობის შენობებია. გზატყეცილიდან  
მარჯვნივ ვუხვევთ, ზიდზე გავდი-

ვართ და სოფლის შარა-გზას მივ-  
ყვებით.

ეს უდაბური გზა, რომელიც წი-  
ნათ გაუვალ ტევრებსა და უკაცრო-  
ელ ქალებში გადიოდა, ალბათ საეს-  
იყო ხიფათით და მოულოდნელი ფ-  
თერაკით. თვითუელი ხე, თვითუ-  
ლი ბუჩქი და ლოდი იმ „დალო-  
ვილ“ წარსულში ალბათ შეუმჩნ-  
ველ უბედურების საფარს წარმოად-  
გენდა.

„შემომეყარა ყივჩაღი,  
ბოლოსა მუხრანისასა“...

საუკუნეებმა, როგორც ავდრიას  
მა ღრუბლებმა, რისხვით გადაიარ  
ამ მარად მიწაზე, უჭკნობ ველებზე  
შფოთიან ქსნის ტალღებზე.

ესლა ბატკანიც კი უდარდელა  
ძოვს ამ ჩირგვებით დაფენილ მა-  
დროზე. შარა-გზაზე გევხვებიან ქრ-  
ლ-კაბა დედაკაციები კალათებით და  
ლოქებით, პატარა გოგონები ყურძნ-  
აკიდოებით. დღეს „ყივჩაღების“ შე-  
ში მათ არ აწხუტებს. ეს გზაც-თეთრ



**კოლმეურნეობა „შრომა“ (სიღვალის რაიონი)**

კოლმეურნეობა „შრომა“ 25-მა საუკეთესო დამკვრელმა, რომელთაც არ ჰყავდათ ძროხები, მიიღო თითო ხბო.  
სურათზე: დამკვრელი კოლმეურნე იაკობაშვილი მიღებული ხბოთი.

კირანარი, მტვერიანი შარა, შორჩილად მიჰყვება მდინარის ჯაგნარ ნაპირებს.

შევდივართ სოფელში. ყიჟინთა და ჟრიაშულით გვხვდებიან წითელპერანგა ბავშვები; კენჭებს ესვრიან ჩვენს მანქანას, უკან მოგვსდევენ და გორიანტელში იმალებიან. შუკებიდან და ღია ჭიშკრებიდან მგლის მსგავსი ნავაზები. მორბიან, გაწიწმტებული და ხმა ჩახლჩილი ყეფით გვაცილებენ მეზობლის ეზომდე და შემდეგ მოვალეობა მოხდილი სახით, კუდაბზეკილი უბრუნდებიან თავიანთ კარებს.



მუხრანი ძალიან დიდი სოფელია. აქ 1.400 კომლი მოსახლე ცხოვრობს; მათ შორის ბევრია სომეხი, ებრაელი, აისორი, რუსი.

მუხრანს ძველის ძველი ისტორია აქვს. ეს იყო საქართველოს უძლიერეს ფეოდალების, ბაგრატიონ-მუხრანბატონების საგვარეულო მამული. და რეზიდენცია.

შუა სოფელში ეხლაც აღმართულია ვალავანი ორი სქელი და მაღალი კოშკით. ეს ამაყ და ზვიად ფეოდალების ციხე-დარბაზი ყოფილა, სასახლით, კარის ეკლესიით, საომარი ბასტიონებით, რკინის ურდულიანი ალაყაფის კარებით...

სიძველისაგან დაჭორფილი ვალავანის კედლები და შეგლავილი კოშკები თითქოს საუკუნეთა სიღრმიდან გადმოჰყურებენ გარშემო ღორძინებულ ახალ ცხოვრებას, მოვლუსუსე უცნობ ადამიანებს.

ციხე-დარბაზის მახლობლად მუხრან-ბატონისავე ორსართულიანი თაღებიან-კამარიანი სასახლეა წამოჭიმული. რასაკვირველია, ეხლა იქ, სოფლის სკოლაა გამართული და ბავშვების ჟრიაშული აყრუებს ფართეზოს.

მუხრანი მეტად უწესრიგო შთაბეჭდილებას სტოვებს მსახელზე. ხის ძველი წაფერდებული ოდები, ორსართულიანი აგურის სახლები და მათ გვერდით ბანიან-ერდოიანი მიწურები, ისე დომხალივით არის ერთმანეთში არეული, თითქოს ამოდენა შენობები ციდან გადმოუყრიათ და ისე უწესრიგოთ დაფანტული დარჩენილან მინდორზე.

სოფლის ქუჩა ამ სახლებისა და ეზოების ქაოსში მიძვრება, ხან უეცრად მოუხვევს, ხან წინ დახვედრილ შენობას შეეხებება და განზე უქცევს.

ფოსტის პირდაპირ, დუქნის დარბაზში პატარა კანტორაა მოთავსებული. ის მუხრანის ებრაელთა კოლექტივის გამგეობას ეკუთვნის.

შევდივართ კანტორაში. იქ არავინ არის დარაჯის გარდა. გამგეობის წევრები ბაღში და მინდორში არიან გასულნი. შემოდგომაა. ქალი და ბავში, მოხუცი და ახალგაზრდა, — ყველა გაცხარებულ მუშაობაშია გართული: კრიფავენ და ეზიდებიან ჭირნახულს, ხილს, ყურძენს. ინახავენ შრომისა და გარჯის ნაყოფს, შიწის დოვლათს, ზევიან მოსავალს.

დარაჯი მიდის ბაღში, რომ დაუძახოს ვინმეს. გამგეობის წევრი და მოანგარიშე დათიკო ბაზაზაშვილი

აქვე ახლოს, მინდორში წასული „მემსის“ წარმომადგენელი ჩამოსულა, რაიონის საბჭოდან კოლექტივისათვის ახალი 13 ჰექტარი მიწის მისაღებად. დათიკოც მასთან შეხვედრაზე ფეხა.

კანტორაში მარტოკა ვიჩიბით. სუფთა კედლებზე პლაკატები და ბელადების სურათებია გაკრული. იქვე კოლმეურნეთა სია, შრომადღეების ნუსხა და კოლექტივის ნაკვეთების დიაგრამა ჰკიდია.

კოლექტივის ფართობი, როგორც დიაგრამიდან სჩანს, 50 ჰექტარს შეიცავს. ბევრით მოანგარიშეს აქვე მოყვანილი აქვს ამ ფართობის განაწილება. გონებას იტაცებს უცნაურ სახელწოდებათა ფერადოვნება:

აი, ეს ნაკვეთებიც: პირველი — სარწყავი. ჭაპური სახნავი მიწა 17 ჰექტარი, მეორე: ურწყავი სახნავი მიწა 10 ჰექტარი. მესამე: სარწყავი გარდუშა სახნავი მიწა 6 ჰექტარი. მეოთხე: სარწყავი. სახნავი. ნაზვრევი, ბოსტანი. მეხუთე: ჭაობი, ხილის ბაღი. იძლევა ნაყოფს 2,5 ჰექტარს. მეექვსე: სარწყავი ნათხილარები სახნავი მიწა 5 ჰექტარი. მეშვიდე: ჭაობი ხილიანი ახალი ნაბუყნი. 1,5 ჰექტარი და ჭაობი ვაზიანი სარწყავი 0,5 ჰექტარი. მერვე: გოზა ვაზიანი 1 ჰექტარი. მეცხრე: გოზა ხილიანი იძლევა ნაყოფს 1,25 ჰექტარს. მეათე: ქარხანა. საბოსტნე. სარწყავი 0,25 ჰექტარი....

აქ ყველაფერი გამოთვლილია, ნაანგარიშევი, გაზომილი: წლების მანძილზე ნიადაგის ხასიათი—მესწაველი, მოსავლის დაახლოვებითი რაოდენობა—ნავარაუდები. იქვე კედელზე კოლმეურნეთა სია ჰკიდია.

ეს ბაზაზაშვილები, დავარაშვილები, თბილელაშვილები და სხვები ძველთა-ძველი მუხრანის ღატაკი მეწვრილმანები და ხელოვნები, ადლი სი და ბოლჩის უმწერი მონები, მთელი ეს ოდესღაც გაქარდული, დამცირებული და საწყალი გეტო დღეს მიწის ერთგული მშრომელი გამხდარა, ახალ ცხოვრებას შესდგომია. იმეღიანად მომავალს დახარბებია და ზიზლით ზურგი უქცევია ძველი ბეჩავი ყოფისათვის.

კანტორაში შემოდის რამდენიმე კოლმეურნე ებრაელი. დათიკოს კითხულობენ: დათიკო ეხლაც მოვა. ჩვენც მას ველოდებით. მოიცადონ მათაც. ჩვენ გვინდა მათთან საუბარი და საუბარი იწყება.

— რამდენი კომლია თქვენს კოლმეურნეობაში?  
— ოცდა ცხრა.  
— ყველა ებრაელები ხართ?  
— არა ებრაელები 22 კომლია, დანარჩენი შვიდი—ქართველები, აისორები, რუსები.

— რატომ ხართ ასე ცოტა? ყო-  
ლეტივს გარეთ ბევრი ებრაელია  
დარჩენილი?

— არა, მუხრანში სულ 22 კომ-  
ლი ებრაელი ცხოვრობს და ყველა  
ამ კოლექტივშია გაერთიანებული.

მართლაც, პატარაა მუხრანის ებრა-  
ელთა კოლექტივი. (საერთოდ მუხ-  
რანში 8 კოლექტივი ითვლება გარ-  
და ებრაელებისა). დიდიან-პატარაი-  
ნად აქ 133 სულია გაერთიანებული.  
ამ კოლექტივს არც ხანგრძლივი წა-  
რსული აქვს. იგი დაარსდა 1930  
წელში. პირველად კოლექტივში 17  
კომლი ითვლებოდა. კოლექტივს გა-  
რეთ დარჩენილი ხუთი სექტაკოსი  
რამდენიმე ხნის შემდეგ დარწმუნდა  
კოლექტიური ცხოვრების უპირატე-  
სობაში და განკერძოებულ ჯახირს  
კოლექტივში ვარჯა არჩია.

დათიკო ბახაზაშვილი ბრუნდება  
ბალიდან. ეს ახალგაზრდა, შეთვალ-  
წარბა, ეშხიანი ბიჭია. ღიმილით გვე-  
ცნობა და მცირე საუბრის შემდეგ  
გვეპატიჟება წავიდეთ კოლექტივის  
ადგილებისა და ქონების დასათვალი-  
ერებლად.

გზა და გზა ახალგაზრდა დათიკო,  
რომელიც თავმჯდომარის მოვალე-  
ობას ასრულებს, გვიამბობს კოლე-  
ქტივის ავან-ჩავანს.

— წეოს მოსავალს არა უშავს არა-  
გვამცნობს იგი, — პური შეიდასი  
ფუთი მოგვივიდა, ქერი ორასი. ხილ-  
საც კარგი გამოსავალი ჰქონდა—ვაშ-  
ლი, მსხალი, ატამი, სულ ათას ხუ-  
თას ფუთზე მეტი მოგვიკრიფეთ. სიმინ-  
დიც ბლომათა გვაქვს. ათასი ფუთაი  
პოვიწიეთ. არც ვაზის მომდურავი  
გართ. ღვინო გვეყოფა. ორას ორ-  
მოცდა ათი ვედრა მუხრანული ღვი-  
ნო არც ისე ცოტაა.

მტვერიან ქუჩაზე ჭრილობით მო-  
დის ფართე, ქართლური ურემი. მას  
მეორე და მესამე მოსდევს. ურემებზე  
მაღალი ხვირებია გამართული. მო-  
დიან ყორანა კამეჩები. აბრილებენ  
სისხლიან თვალებს, ლორწოიანი  
ყბებით მოიცოხნიან და ღონიერ  
ქედით დინჯათ მოაგორებენ ყურ-  
ძნით დატვირთულ შიშვე ურემებს.

რთველი ჯერ კიდევ არ გათავე-  
ბულა. ურემებს პატარა ვოგოები მო-  
სდევენ. თან მოაქვთ ყურძნით სავსე  
კალათები.

— ჩვენი ზვარიდან მოაქვთ ყურ-  
ძენი, — გვეუბნება დათიკო. — შეულ,  
ბევრი დაგრჩათ კიდევ? მიმართავს  
იგი მეურმეს, რომელიც ხანტ ცხო-  
ველს ღონივრად უტყვალაშუენებს იფ-  
ნის სახრეს.

— ხვალისათვის დაგვრჩა ცოტა,  
დათიკოჯან, სადილობისათვის სულ  
ჩამოგვკრიფავთ. შეული მკვირცხლათ  
ტრიადლიბა კოფოზე, ხვირიდან რამ  
დენიმე ტევანს ირჩევს და დათიკოს  
თვალს უპაქუნებს ჩვენზე, — გაუშას  
პინძლით.

შემოდგომაა. სიმღერა, ყვიღ ხი-  
ვილი და მხიარული შეძახილი გაის-  
მის ყველგან, ეზოებში, ბაღებში,  
მინდვრებში.

აგერ გარმონისა და დოლის ხმაც  
მოგვესმის. მაგრამ ეს რა არის? მო-  
სახვევში ორი მაღალტარიანი წითე-  
ლი დროშა მოაქვთ. დროშებს ხალ-  
ხიც მოსდევს. ხალხის თავზე ნეღი,  
რიტმული რხევით მოირწყება მიწის-  
ფერი სადა კუბო. სამგლოვიარო  
პროცესია გვიანლოვდება.

მღუმარე, თავჩაქინდრული მოხუ-  
კები მოდიან, ჭაღარა თავები დაუხ-



**საუკეთესო მთავრობე ტვილისო**  
მთავრობა კონკურსში პირველი პრემია  
მიიღო ორჯონიძის რაიონის (აღმასკომის  
ქ. № 4) მთავრობემ ახ. მთავრობა.  
სურათზე: მთავრობე ახ. მთავრობე.  
ფოტო ჯერიკოვის.

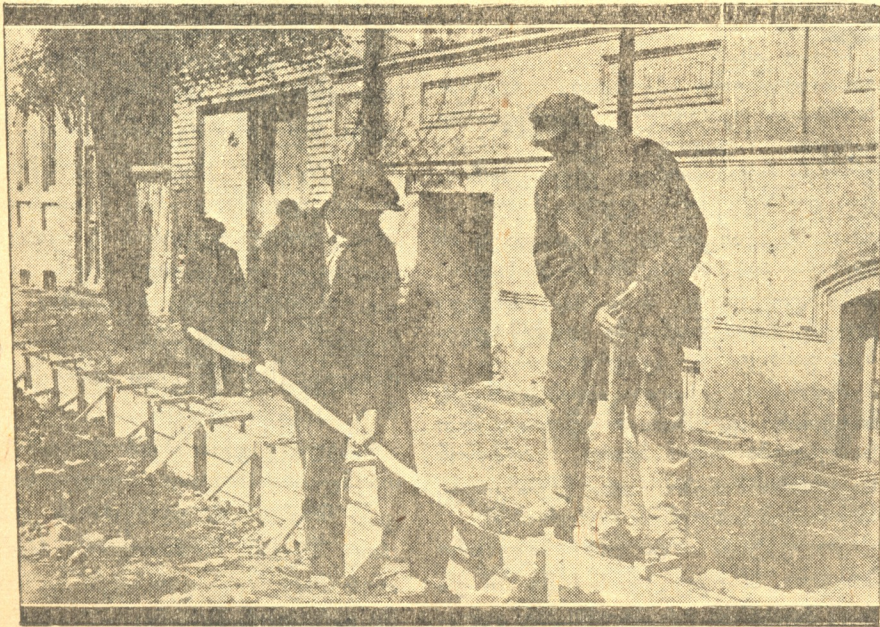
რიით და ფიქრებში წასულან. მათ  
უკან მოყვებიან თალხი თავსაფრია-  
ნი დედაკაცები. კუბოში მოხუცი  
გლეხის ცხედარი წევს. მიცვალე-  
ბულს ყვავილების ნაცვლად მკერდ-  
ზე და მუხლებზე ვაზის შტოებისაა  
გან დაწნული გვირგვინი აღდევს,  
ხშირი ფოთლებით გაბარდნილი და  
მსხვილი, შავი მტევნებით დახუნძუ-  
ლი.

ყვავილების ნაცვლად ვაზის ფოთ-  
ლები და ყურძენი! უკანასკნელი სა-  
ვალი გზა მოხუცი კოლმეურნისა სა-  
მარემდე ვაზის ფოთლებით შეუტყი-  
ათ. არასოდეს მინახავს უფრო ლა-  
მაში თაივული, უფრო საამო და შეა-  
საფერი გვირგვინი, მიძღვნილი მი-  
ცვალებულისათვის მისი ცხოვრების  
და ნაღვაწის დასაფასებლად.

ჭრელ პერანგა ბავშვები ერთხანს  
მისდევნენ პროცესიას. შემდეგ მხია-  
რული ჟრიაშულით გარბიან უკან,  
მინდორზე კუდაბეკილ ხბოს იჭე-  
რენ და ყურებში მაგრად ჩაფრენი-  
ლნი, საღდაც მიათრევენ დაფეთე-  
ბულ ცხოველს.

ჩვენ მივყვებით მტვრიან, ვიწრო  
შუკებს, დაწნულ ღობეებს და რიყის  
ქვით ნაგებ ყორეებს. ქვითკირის საბ-  
ლების გვერდით წარამარა ვხდებით  
ერლოიან-ბანიან მიწურებს—ჯერ კი-  
დევ ორი ათეული წლის წინად ქარ-  
თლის ღარიბი გლეხობა მიწაში ცხო-  
ვრობდა, აი, ასეთ მიწურებში.

აქა-იქ ეზოებში, აივანზე და კიბის  
თავზე ქალები ჩამსხდარან—ჩურჩხე-  
ლებს აცვამენ, ზოგან ავლებენ კი-  
დეც. მოხარული ტკბილის ქვა-  
ბებს ოხშივარი ასდით. გრძელ ხარ-  
დანზე დაკიდებულ ახლად ამოვლენ-  
ბულ ჩურჩხელებს; რაც ვეებერთელა



**ლენინის ძუჩა იგება ასვალბით**

სწარმოებს ლენინის ქუჩის ასფალტითდაგება.  
სურათზე: ქვაფენილების ნაპირებზე აკე-ოვბენ ბეტონის ზღუდეებს.  
ფოტო ბუდუშტკისი.



ტვილისი. მასოგრივი შაბათობა „ჯაგოტჯეროს“ საფორმაში



სავარცხელს გვაგონებს, ტუჩებ და-  
ზუზნლული მსუნაგი ბავშვები მკლის  
ლევკებივით უტრიალებენ გარშემო.  
ქალების წყრომა, წყველა და ბავშვე-  
ბის მსიარული კისკისი ირევა ირთ-  
მანეთში.

მასხენდება ტკბილი, დაუბრუნე-  
ბელი, შორეული სიყრმის წლები,  
ონავრობა, შემოდგომის ზეავი და  
ბარაქა სოფელში. ერთი წუთით გუ-  
ლზე მოწოლილ სევდისა და სინა-  
ნულის გრძობას სცვლის მხნე და  
ხალისიანი შეგნება, რომ ეს დიადი  
ბუნება და ადამიანური ცხოვრება  
მარად ცვალებადობის მიუხედავად  
რჩება მაინც ნორჩი, მიმზიდ-  
ველი და საამო.

მუხრანის კოლმეურნეები შეძლე-  
ბული ცხოვრების გზას დასდგომიან.  
ადრიაან შემოდგომაზე პური უკვე

განაწილებული ჰქონდათ. მარტო  
ხორბალი თვითეულ შრომადღეზე  
გაეცათ კილო და ორასი  
გრამის რაოდენობით. ეხლა სიმინ-  
დი, ლობიო, ქერი, ღვინო, ხილი —  
ამათ სხვა ანგარიში ჰქონდა და ეს ან  
გარიში ძალიან საგრძნობი და ხელსა-  
ხები დოვლათის შინაარსს აძლევდა  
კოლმეურნის წიგნაკში გულმოდგინ-  
ეთ გამოყვანილ ციფრებს.

მუხრანის ებრაელ კოლმეურნეებს  
საკუთარი აგურხანა მოუწყვიათ. მათ  
საშუალება აქვთ ჩქარა აიშენონ  
საკუთარი ბინები. ისინი ჯერ კიდევ  
ნაქირავებ სახლებში ცხოვრობენ.

კოლექტივს მოეპოვება საკუთარი  
ბოსელი, პროდუქტების საწყობი და  
რაც მთავარია ტრაქტორი. არ აკლი-  
ათ სასოფლო-სამეურნეო იარაღები:  
კოლექტივს აქვს ერთი თვითმკვრე-  
ლი, ორი გუთანი, კულტივატორი,

სანიაგებელი მანქანა. სამი ფურცო-  
ნი და ერთი ეტლი, კოლექტივის სა-  
ტრანსპორტო მოთხოვნილებას სავ-  
სებით აკმაყოფილებს.

კოლმეურნეთა სამ შედეგებს უკმაყოფი-  
ლო კუთარი ძროხები ჰყავს. გამეფობა  
ზრუნავს იმისათვის, რომ უძრავი  
ოჯახებს საშუალება მისცეს ხბოე-  
ბის შეძენისა. ჩქარა თვითეულ კოლ-  
მეურნეს ეყოლება საკუთარი შეწვე-  
ლი ძროხა.

მუხრანის კოლექტივში „წარჩინე-  
ბული“ წევრებიც იმყოფებიან. ესე-  
ნი არიან დამკვრელი კოლმეურნე-  
ები.

ასეთია ილიკო ბაზაზაშვილი, რო-  
მელსაც 175 შრომა დღე აქვს გამო-  
მუშავებული. ის კოლექტივის წევ-  
რია დაარსების დღიდან. წინად მე-  
ბოხჩე ვაჭარი იყო, ეხლა მისაბადი  
მუშა კოლმეურნეობაში: თესავს,  
ბარავს, ყარაულობს, ხილს კრეფს,  
ყველაფერს აკეთებს და ყველგან  
პირველია თავისი მუყაითობით. თუ-  
რმე ეს მუხრანელი ებრაელი არ  
„დაბადებულა“ ვაჭრად, როგორც  
ბევრი ფიქრობდა წინათ ებრაელების  
შესახებ.

ხილის ბაღში გახურებულ მუშა-  
ობას წავაწყდით. სამსახევარ ჰექტა-  
რის ფართობზე გაშლილა ეს საუც-  
ხოვო ბაღი. საუკეთესო ვაშლი და  
მსხალი მოდის აქ: რანეტი, კალვინი,  
გულაბი და ათეული სხვა ჯიში. ხე-  
ხილის ჩრდილში ვეებერთელა ზეავე-  
ბათ დაეხარისხებიანთ ვაშლი და  
მსხალი.

ხილი იქვე დაწნულ ფარდულში  
შეჰქონდათ გოდრებით, იქაც ჯიშე-  
ბის მიხედვით ცალ-ცალკე ინახავ-  
დენ ყვითლად და წითლად მოელვა-  
რე საუცხოვო ნაყოფს.

რახელ ბაზაზაშვილი მუშაობაში  
იყო გართული. ეს მხნე და ენერგი-  
ული ქალი თურმე სამბაგალითო წევ-  
რია მუხრანის კოლმეურნეობისა. ში-  
სი სახელი შორს არის გავარდნილი.  
არა ერთხელ ყოფილა ის დაჯილ-  
დობებული დაკვრითი მუშაობისათ-  
ვის. უკანასკნელად ტფილისის საგა-  
რეუბნო მეურნეობის რაისაბჭოს  
რახელი 100 მანეთით დაუსაჩუქრე-  
ბია.

რახელი გავგომასპინძლა ვაშლით.  
თავშლის ტოტით ოფლიანი ნი-  
კაპი მოიწმინდა და ჩვენთან ერთად  
ისიც შეექცა შარბათივით ტკბილ  
თურაშაულს. დილას აქეთ მუშაობა-  
ში გართულს მას არც კი გახსენებია  
პირის გასველება.

ის ღონივრად კბენდა ვაშლს და  
მადის აღმძვრელად ილუკმებოდა.



სურათზე: აფხაზური გუნდი ფანკლასის ხელმძღვანელობით.

ფოტო ბულდუგისა

# გაგაფსული სწილისუი

მზე შინაო, მზე გარეთა  
მზე შინ შემოდიოქ  
ხალხური

ისევ აინთო სხივები,  
გათბა პური მიწა;  
ქუჩაზე დააქვთ იები  
და იყიდება იმ წამს.  
მზე ილიმება თბილად  
გულს რალაც ფიქრი უღვეს;  
თითქოს იწუნებს ბინას  
ქუჩაზე გავლა სურდეს.  
ნეტავ დაგორდეს ციდან  
და რუსთაველზე დადგეს.  
აზლოს ვიხილო წმინდა,  
ცეცხლის მფრქვეველი ბაგე.  
შენი მეტოქე არი  
მზე ამოსული მცხეთას...  
სადაც გრიალებს ქარი  
თითქოს იბრძოდეს მხეცთან  
წავიდეთ ერთად ქალაქს,  
ვზვეროთ მიდამო, ქუჩა:  
ქალაქს მიღები რკალაფს  
და ბოლო აღარ უჩანს.  
ბარათაშვილის მტკვარი  
ცრემლის, სევდების კერა...  
მისი ტიტველი ტანი  
იცვამს ბეტონის პერანგს.  
მეტეხს—ამ ბოროტ მეფეს  
ერთად, გვაჩვენებს მტკვარი...  
და გაგაოცებს ბებერს  
მეტეხის ღია კარი.

გიგელ კატარიძე

# ბ ა შ ი

ს ც ე ნ ა ა ხ ა ლ ი პ ი ე ს ი ლ ა ნ

## შ ა ლ ვ ა ლ ა დ ი ა ნ ი

XI საუკ. მეორე ნახევარში საქართველოს წვეია რუსეთის იმპერატორი. „ნამესტიის“ სასახლეში ხელმწიფეს ტანისამოს აცმევენ. ცალი ფეხი შეხვეული აქვს, ყბაც ახვეული. თავს ადგანან: მემკვიდრე ცესარევიზი, ახალგაზრდა დეგენერატი, ლამაზი სახის, ხშირად ფილენჯის ქარი მოსდის. გენერალიტეტი—ახმაზი ვაჟკაცები, ნამესტიიკი, ამაღა და სხვ.

**ხელმწიფე.** ატატატატა! მე შენ გიკრძალავ, ჩოქო!.. საძაგლათ გაქვს მოწყობილი აქაურობა... გზები რასა ჰგავს... ეს მაინც ვერ უბრძინე გუბერნატორებს—სადაც მე გავივლიდი იქ მაინც, გზები შეიკეთებინათ? როგორია ეს? (მტკივან ფეხს უჩვენებს) ფეხ-მოტეხილი იმპერატორი!  
**ნამესტიიკი.** თქვენო უდიდებულესობავ... ფინანსთა მინისტრმა... ძალიან გვიან...  
**ხელმწიფე.** ფინანსთა მინისტრი, ფინანსთა მინისტრი! აქ კი შენ არაფერი არ გაგაჩნია? კავკასიის ბატონო ხარ და... გროში—კაპეიკი არა გაქვს?  
**ნამესტი.** მთიულდებთან ომმა ჩაყლაპა ჩემი ხაზინა... ფინანსთა მინისტრი პირადად ჩემი მტერია...  
**ხელმწიფე.** მტერია, მტერია!.. ჩერჩეტი! (უეცრად წამოიკვნესებს) აი, აი, აი!

**მემკვიდრე.** რა იყო, მამიკო? **ხელმწიფე.** ოო, ეს ოხერი ფლიუსი... მომკლა ამ ოხერმა...  
**1 გენერალი ჩოხით** ოო, ხელმწიფეო, ნეტა მტკიოდეს ეგ კბილი და შენ კი ასე შეწუხებულს არ გიყურებდე... რა ვქნა მე უბედურობა, ჩემი ამოვითხარო, შენ ჩაგისკა?  
**ხელმწიფე.** რას ლაპარაკობს? კავკასიელია? უთუოდ იმიტომ ვერ გავიგე.  
**2 გენერალი ქულაჯით.** იი შაგისთანა კბილს კი... დაგასხი თავსლაფი... შენისთანა ხელმწიფე — იმპერატორი შემოიწუხა.  
**ხელმწიფე.** ა? ჰო, ეს კავკასიური ზრდილობაა უთუოდ, არა?  
**ნამესტი.** გავებდავ და მოგახსენებ თქვენო დიდებულეობავ, რომ ძალიან მალე საქართველოს თავად-აზნაურობა გიაზლებათ და თქვენ ბედნიერ თვალთა წინაშე წარსდგება...

**ხელმწ.** ოო, ვიცი, წყევლი იყო. მოვიდნენ?

**მორიგი გენერალი.** არა, თქვენო უდიდებულესობაგ...  
**ხელმწ.** ფსტ? (არავის არაფერი არ ეხმის) ფსტ? (ანიშნებს, რომ კავკასიელი მოადგილის გენერლები გავიდნენ. მიხვდებიან და გავლენ).

**ხელმწ.** (თითქმის ტირილით ნამესტნიკს) მიშენკა, ძვირფასო! (ეხვევა) რა მომივიდა გოშინ სადღოზე რა!

**ნამესტნ.** (შეშფოთებული) რაზე ბრძანებ, ხელმწიფეო?

**ხელმწ.** აი ის, სიტყვა რომ მივეცი...  
**ნამესტნ.** ოო, ეგ კი ნამეტანი იყო, თქვენო დიდებულებაგ, მაგრამ ბრძანეთ კი.

**ხელმწ.** როგორა გბრძანებ, როგორ? აბა გამახსენებ.

**მემკვიდრე.** თქვენა თქვით, მამიკო „რასაც კი მთხოვს საქართველოს ჩემი სასაქადლო თაყადა-აზნაურობა, ვიძლევი მეფის პატიოსან სიტყვას შეგასრულებო!

**ხელმწ.** (მოიკმუნება) ნუ თუ ასე ვთქვი?

**ნამესტნ.** სიტყვა-სიტყვით თქვენო დიდებულებაგ?

**ხელმწ.** ოო, დასწყევლოს ღმერთმა! (გაბრაზებული მტკივან ფეხს დაარტყამს იატაკზე, ეტკინება და სვირილს მორთავს) გაიმე! (მიესევინან, დასვამენ ულოლიავენ. ცოტა ხნის შემდეგ მოსულიერდება. ნახევრად მიწოლილი) არა, ეს რა მომდის ამ წყევლ კავკასიაში! ფეხი მოვიტეხე, კბილები მტკივა, თავი კიდევ ავირაგერ გამისკიდეს... სულ კი აქაური წყევლი ღვინის ბრალაა. ღვინო. ყი არა რალაც უელე იყო, ამ სისქე არაფერი. სასმელი არ მინახავს. მერმე კიდევ ის სასმისი.. რა იყო?

**ნამესტნ.** ყანწი, თქვენო დიდებულებაგ!

**ხელმწ.** ბრ... ეხლაც კი გული შერევა..

**ნამესტნ.** თქვენ რომ გვირდში გეჯღათ აქაური კნიაზი... აი, მოხუცი, დარბაისელი. იმან თქვენ შემდეგ სამი იმისთანა დალია.

**ხელმწ.** ოჰ, მთელი ერთი ფუთი? უთუოდ ერთი ფუთი იქნება... ნადირო-

**ნამესტნ.** ეს აქ მიღებულია, ხელმწიფეო!

**ხელმწ.** ვიცი, დასწყევლოს ღმერთმა. აი, აი, აი! კიდევ კბილი ამტკივდა.

**გაეცინება** ჰა, ჰა, ნაპოლეონმა რომ მოსკოვი აიღო, თურმე სუსურნატი შეეყარა. მე რა მიმართება! კავკასია მე არ ამილია და... დავმახინჯდი ნამდვილათ.

**მემკვიდრე.** (ახალგაზრდა ადიუტანტს, საიდუმლოთ) ქალებს არ გა-

ჰკარებია და ვენერიული რამ საიდან დამართებოდა.

**ადიუტანტი.** (ეგრევე) სამაგიეროთ ჩვენ უფროსხოდეთ, თქვენო უმაღლესობაგ! წუხელის ისეთი აღისარჩელის, წითელი... აბრეშუმი დავხიეთ... ვახსოვთ შავ-თვალ-წარბა?

**მემკვიდრე.** (ხმა-მაღლა) გემრიელია!

**ხელმწ.** რა არის, შვილო, გემრიელი?

**მემკვიდრე.** (აიღებს მაგიდიდან) შოკოლადი, მამიკო- გინდა?

**ხელმწ.** აჰ, გამეცალე!.. მაშ, მიშენკა... ვთქვი, ვთქვი! ცხადია ჩემი სიტყვით ისარგებლებენ მომთხოვენ რასმეს. ცხადია საკუთარ მიფეს მომთხოვენ...

**ნამესტნ.** როგორ გაბედავენ?

**ხელმწ.** როგორც დაგიბარებია. დარწმუნებული ვარ: ავტონომია, მეფე. ჰმ! როგორ გგონია, მიშენკა, ვინ უნდა მიეცე მეფით? რასაკვირველია, ქართველი არა...

**ნამესტნ.** თუ კი მაგაზე მივარდება საქმე, რასაკვირველია, ქართველი არ გამოდგება... ისე რომელიმე დიდი მთავარი...

**ხელმწ.** ყოჩაღ! მეც აგრე ვფიქრობ. ჰკუა ვიჭრის, მაგრამ რომელი?

**ნამესტნ.** რომელზეაც თქვენს ყურადღებას შეაჩერებთ, თქვენო დიდებულებაგ.

**ხელმწ.** კონსტანტინე?—ქურდია... ემსმენელები შეშფოთდებიან ნამდვილი ქურდი. სულ გასცარცვავს ქვეყანას. გადაადებენ.

**ნამესტნ.** მაშ მიხილი?

**ხელმწ.** მიხილი? მიხილი ლოთია. მერე აქ? ოო, როგორ მოეწყობა, მაგრამ ქვეყანას ვერ გამართავს, ღვინოში ჩაიხრჩვება. გადაადებენ.

**ნამესტნ.** მეტი ღონე არ არის ალექსანდრეზე უნდა შეეჩერდეთ.

**ხელმწ.** სულელია, ჩერჩეტი. ერთ თვეს არ გააჩერებენ.

**მემკვ.** მამიკო... ლეისტენბერგის ჰერცოგი...

**ხელმწ.** ოოჰ, ეხლა ნემეცებით გინდა გავსო ქვეყნა? მე ისა მაქვს სამწუხარო, რომ შენც ნემეცების ქალისშვილი ხარ. არა, ასე არ ივარგებს, არა... ოოჰ, რა ჩაიღინე მე ჩერჩეტმა, რა! ვინ მსჯიდა, რომ მეფური სიტყვა მივეცი? ვინ დამაძალა?! მიშენკა, იქ არიყავ? კალთა ჩამოგეწია, თვალთ გენიშნებინა.

**ნამესტნ.** თქვენო დიდებულებაგ!

**ხელმწ.** ჰო, მართალია! მოფეთქებული კაცი ვარ, როგორც ყველა გენიოსი. (უხერხულ პაუზის შემდეგ) აჰ, რა ჩავიღინე რა! საუკეთესო ბრილიანტი ჩემს გვირგვინში.

**მემკვიდრე.** მამიკო, ამ ბრილიანტზე თქვენ წუხელისაც ბეგერი ელაპარაკეთ საქართველოს თაყადა-აზნაურობას.

**ხელმწ.** ჰო.—და აი ეს ბრილიანტი უნდა შევარყო.

**მემკვიდრე.** არაფერია, მამიკო, არ გამოვარდება... მე დავამაგრებ ესე.

**ხელმწ.** (ელმაცერა) (ჯახსედა) შენ დამაზარებ: მიქმეშენა, მტკიცე რომ ისეთ დეგენარატათ გამოიყურები, შენით არ დასრულდის ჩვენი სახელოვანი დინასტია.

**მემკვიდრე.** (გაბუტული მიბრუნდება).

**უბრალო კანცელიარია.** მაგიდასთან სასამართლოს ბოქაული ჯაჭვ-გადაკიდებული. შორი-ახლო დარაჯი. ერთი მხრით მყიდველები: თავადა-აზნაურობა სოვდაგრები, ქალებიც. მეორე მხრით გასასყიდი გლეხობა: მოხუცები, ახალგაზრდები ბავშვები. ხმაურობა გამდგარი. ბოქაული, სათვალე-ადებულო, რაღაც ქაღალდებს ჩახჩერებია, წინ ჩაქუჩი უძევს. დიდი ხრიალია გასასყიდებში: მოხუცები გმინავენ, ქალები მოხთქვამენ, ბავშვები სხმარტალებენ. ვაჟკაცები მორჩილებითა დგანან, მაგრამ თვალები მრისხანებით უღვარებენ. ამშვიდებენ თავისიანებს.

**ბოქაული (თავს აიღებს)** კარგი, გეყოფათ! რა გაღრიალებთ.. ხომ ხედავთ სადაც იმყოფებით. ტყეში კი არა ხართ? ნადირები! ან ყანაში? დათვები! ხომ ხედავთ, რაღაც მკილია.. (ჯაჭვზე აჩვენებს) ხმა, კრინტი! მე თქვინი მაკვირვებს კნიაზებო და კნინებო! ესენი თუ გინდა კარგი, პირუტყვიებია, მაგრამ თქვენ ხომ წაინც კარგი ჯიშისა და მოდგმისა ხართ...

**მანდილოსანი.** უი ქა, ჯიში რას მიქვია! საწველი ფური ვარ თუ..

**ბოქაული.** რით ვერ შეჩერდებით ხანს.. რამდენჯერ ბრძანდითულხართ ამ ვერანა ტორლებზე, მაინც თავის დაჭერა ვერ ისწავლეთ. აბა რითი-ლა განგასხვაოთ ამ ტილიან ღორებისაგან.

**კნიაზი.** შენ ეი, მანდ ენა დაიმოკლე ჯანუკაშვილი ხარ თუ ვილაც



ციტრუსების ნაყოფის გადამმუშავებელი საცდელი სადგური. სურათზე: აგრონომი ჭრიგოლაშვილი ღებულობს ციტრონების გამოანაწევებს



**აზიერ-კავკასიის ხელოვნების ოლიმპიადა.**

სურათზე: სომხეთი: სეათონგრაფიო ცეკვის სახელმწიფო ანსამბლის მუსიკოსები (ხელმძღვანელი ლისციანი).

ფოტო ბუღეშტკის.



დანდუკაშვილი! მე იმას არ მივხედავ, რომ რაღაც ორი ღერი რუსული გისწავლია და ეგ რაღაც არის ჩამოგიპროწილებია...

**ბოქაული.** კნიაზო, ჩემი შეურაცხყოფის უფლება არა გაქვს. როდესაც მე ჩემს მოვალეობას ვასრულებ, თავი ირიგზე უნდა დაიჭიროთ.

**სოვდაგარი.** კარგია ერთი, ნუ გვატყუებ, შენი შეილები მზესა. ესენიც შეიცოდენ, რაც უნდა იყოს აღამიანის სახე მაინცა აქვთ. ბარემ დროით გაიგონ მაინც არის — ვის ხელში ჩავარდნენ, გაიყიდნენ, არ გაიყიდნენ, ვინ არის მათი პატრონი?

**ბოქაული:** (უფრო რბილად) ემ საათში, ემ საათში! ფაფა ხომ არ არის, რო სული შეუბერო... სახელმწიფო საქმეა... ვაჟნი რამ არის. (აწყობს ქალაღებს, შემდეგ გამოსძებნის სიას, კვლავ სათვალეებს მოიმარჯვებს, ჯაჭვს ისწორებს, უნდა წამოდგეს და აუქციონი დაიწყოს, მაგრამ ამ დროს ოთახში კიდე ვიღებიც შემოდიან. ბოქაული ახლად შემოსულებს გადახედავს, აათვალიერებს და შემდეგ დარაჯს) პორფირე, გეთაყვა, კარი მობურე, ესე წალმა - უკულმა სიარული აღარ შეიძლება... (ჩაახველებს), ჩუმიდ მანდ! პორფირე, უთხარი,

რომ ყველანი ფეხზე წამოდგენ. (პორფირე ანიშნებს. ბოქაული წამოდგება, იწყებს კითხვას) „პო უქაზუ“... (გადახედავს, რომ ზოგიერთი კიდეც არ ამდგარაძე თავადებს) აბრძანდით, ხომ გამოგიცხადეს? (გლახების ჯგუფს) აღეძი, შე ვირის შეილო, შენ? (გაახსენდება) ესენი ნამდვილად დამლუბავენ. სამსახურის შესრულების დროს რასმე წამომადგენენ. (ყველა წამოდგა. სიჩუმე ჩამოვარდა. ბოქაული იწყებს ოფიციალი ტონით) „პო უქაზუ ელო იმპერატორსკოლო ველიესტვა... პრი ნამესტინიესტვე კავკასკომ, ელო როდე ტიფლისე, პრი უფუნდომ სუდე ნაზნაჩენი ობჩესტვენი ტორლი ნა პრედმეტ პროდაეი:

„ქსნის ერისთვის რევაზ დავითისძის ყმა დათია სხილაძე, თავის ქვრივი რძლით შარინეთი... შეფასებულია... ტრიდკატ დვა რუბლი სერებრომ“... (პორფირეს) გამოცხადდნენ?

**სხილაძეები:** აქ ვახლავართ, შენი კირიმე?

**ბოქაული (თანაგრძნობს)** „მმათა ფავლენიშვილების ყმები: გობრონ,

ბერუა და დათუნა ზალიკაურები“. გამოცხადდნენ?

**ზალიკაურები:**—რა უნდათ ჩვენგან რა?

— რა ვაწყენით ჩვენს ბატონსა?

— მთელი ჩვენი ვაყვაცობა მას გადავალიეთ.

— ვაი დედასა!

— ააპ, დაიწყევლოს ესეთი წესი და სამართალი!

**X.**

**სასახლე; მისაღები დარბაზი**

ხელმწიფის წინაშე დგას თავდაზნაურთა დელეგაცია. გუბერნიის წინამძღოლი (ამთავრებს სიტყვას) ამგვარად თქვენი ჰუმანიტური ხელმწიფობის დროს, როდესაც ერთი დარბაზის კენესა აღარ მოისმის, ესეთს სანეტარო დროს, ოქროს ეპოქაში, როდესაც თხა და მგელი ერთგანა სძოვს, როდესაც კაცობრიულმა სამართლიანობამ მიიღწია თავის მწვერვალს, დიდებული თვითმპყრობელი სრულიად რუსეთისაგ, ჩვენ გვაქვს, იმედი, რომ ჩვენი ხმა, ერთგულთა შენთა, ტურფა საქართველოს ვაყვაც და რაინდ თავდაზნა-



**აზიერ-კავკასიის ხელოვნების ოლიმპიადისათვის**

სურათზე: სომხეთის გუნდი (ს. ლისიციანის ხელმძღვანელობით) ასრულებს ცეც ვას „მიწში“.

ფოტო ბუდეშტკის.



ურობისა, არ დარჩება ხმათ მლაღა-  
დებელისა უდაბნოსა შინა...

**ხელმწ.:** (ნამესტნიკს ჩუმად) ოჰ,  
რა ფარისეველი ხალხი ყოფილა.  
რას აჭიანურებენ ამდენსა?

**გუბერნიის წინამძღ.:** ჩვენ ამას  
ვერ გავებდავდით, თქვენო დიდებუ-  
ლებავ, მაგრამ, ვიმეორებთ გუშინ-  
დელმა თქვენმა მეფურმა სიტყვამ  
აღვფაფროვანა.

**ხელწ.:** (შუბლი ეკმუნება) ჰო,  
ჰო?

**გუბ. წინ.** თქვენა ბრძანეთ: რა-  
საც კი მთხოვს ჩემი სასიკაძულო სა-  
ქართველოს თავად - აზნაურობა, ვი-  
ძლევით მეფის სიტყვას, შევასრუ-  
ლებო!

**ხელმწ.:** ჰო, ვბრძანე. მზათა ვარ,  
საქვით!

**გუბ. წინ.** ჩვენ ის გვინდა, რომ...

**ხელმწ.:** ჰო, ვიცი, ვიცი... (ნამეს-  
ტნიკს) ავტონომია...; მეფე...; (ხელს  
ჩაიქნევს).

**გუბ. წინ.** თქვენო უდიდებულე-  
სობავ, ის, რასაც ჩვენ ეხლა ვბე-  
დავთ და მოვასხენებთ, წარმოადგენს  
ჩვენი ქვეყნის არსებით საჭიროებას.

როგორც არწივს გაუჭირდება უკლ-  
დებოთ ცხოვრება...

**ხელმწ.:** (ნამესტნ-ს) ხომ ვთქვი!  
საქმე არწივზე მივარდა... ერთი ნა-  
წიჯი: არწივს თავისუფლება უყ-  
ვარს...

**ქოსატყ.** ირემსა და კანჯარს უტ-  
ყოთ მოეწყინება.

**ხელმწ.:** (ნამესტნ-ს) ირემი და  
კანჯარიც თავისუფლების მოყვარუ-  
ლი ცხოველებია.

**გუბ. წინ.** ისე ძროხებს, ხარებს,  
კამეჩებს და... (ხელმწიფე თანდათან  
ოცდება), და ჩვენ ხალხს უმხარილოთ  
არ ვაძლევთ... ამისათვის გთხოვთ,  
ხელმწიფეო...

**აზნაურობა;** გთხოვთ, გთხოვს;

**გუბ. წინ.** გთხოვთ, რომ მარილზე  
დიდი ბაჟი გახლავთ დადებული  
და... შეგვიმციროთ.

**ხელმწ. (არაფერი არ გაეგება)**  
მარილზე? ბაჟი? (მიხვდება. სიცი-  
ლისაგან იბერება. აგერ-აგერ წასკ-  
დეს, მაგრამ თავს შეიკავებს) სულ  
მომისხნია... (ნამესტნიკს ვითომ ბრძა-  
ნებით — დაიხსომეთ, თან დაცინვა-  
თაც) მიშენკა!

**აზნაურობა.** დიდათ გმადლობთ,  
ხელმწიფეო, დიდათ!

**ხელმწ. (გუბერნიის წინამძღოლს)**  
მეტი არაფერი? სულ ეს იყო?

**გუბ. წინ.** ეს ცოტა გახლავთ,  
ხელმწიფეო? მე სულ შიშისაგან მა-  
თაბთახებდა...

**ხელმწ. (ნამესტნ-ს)** მეც მათაბ-  
თახებდა...

**გუბ. წინ.** რომ არ განრისხებუ-  
ლიყავით, თქვენო დიდებულეებ...

**ხელმწ.** როგორ? გაბელასათვის?  
თქვენ ხომ იცით, რომ იტალიასა და  
საფრანგეთში მარილის ბაჟს გაბე-  
ლას ეძახოდნენ... (მეტი ხუმრობით,  
შინაურულად) მაშ თქვენ გაბელაზე  
ამბობთ? (თითს წაჭკრავს მუცელში)  
ოჰ, თქვე გაბელა - ჩნიაზო თქვენა!  
(ორივენი, ხელმწიფეცა და გუბერნი-  
ის წინამძღოლიც ბედნიერნი ხარხა-  
რებენ) ოჰ, კარგია, როცა ყველაფე-  
რი კარგათ გათავდება! (მიბრუნდე-  
ბა, ცოტა უზრდელათ) წმკიდობით,  
ბატონებო!

(და ამის შემდეგ ზურგ - შექცე-  
ული იყო რუსეთის იმპერატორი).



## აკაკი გელიაშვილი



ეროვნული  
ბიბლიოთეკა

ბუხართან მე და შალიკო ვზივართ. აკაცის ტოტები ტკაცა ტკუციით იწვის და ჩვენ სიამოვნებით ვიშრობთ დასველებულ ფეხებს. გარეთ თქორია და მთელი დღეა სულ ასე წვრილათ წვიმს. ღრუბელი ძალიან დაბლაა ჩამოწოლილი და ამ დაცემულ ვაკეზე დგას გაუვალი ქენჭები. გარშემო გვარტყია ფოთოლ გაცვენილი აჩონჩხილი ჯაგნარი და მათ ტოტებიდან ხან გამოშვებით სცვივა მსხვილი წვეთები. ყველაფერი გაუღენთილია ნესტით. ეზოში, ფანქრით ნახაზ სილუეტებით დგას ბებერი ვაშლის ხე და იმის ერთ ტოტზე მოჩანს მიმხმარი ვაშლი. დაკვარჩხულ ბებერ ტოტებიდან და მიმხმარ ნაყოფიდანაც სცვივიან წვეთები.

ცა უფრო ჩამობნელდა, მაგრამ ოთახში თითქო იმატა სინათლემ. ეს იმას ნიშნავს, რომ ღამდება,

მე და შალიკო ჩუმად ვზივართ და შალიკო წამ და უწუმ უჩხიკინებს ბუხარს. ხან წამოაწვენს წვრილ ტოტებს, მოქექავს ნაღვერდალს, დააწყობს და როგორც კი ფიჩხი დანთებას დააპირებს, ისევე ააყუდებს, ისევე მოქექავს და ამგვარათ ირთობს თავს.

ბნელდება.

ოთახში ანდრია შემოვიდა.

— რა შვებით, რავე ხართ?

— მობრძანდი, ანდრია, დაჯექი აი ავერ.

— ბრძანდებოდეთ, თქვენ ბძანდებოდეთ, თქვენ ნასწავლი ხალხი ხართ. კაია სწავლა. მე არაფერი მიშავს.

ანდრია ამ ოჯახში უფროსი ძმაა. **იმბეცილი.** ამიტომაც რომ მას სოფლად ყველა მასხარათ იღებს და არც ოჯახში სცემენ დიდ პატივს. პატარა ტანისაა და ამ დაძონძილ ტანსაც-

მელში თავისი მოკლე ხელფებით ის ჰგავს ქინქლიან ობობას. ნიკაპი ცხვირზე აქვს მიღმეული და მათ შორის გამოჩრია გრძელი რამოდენიმე ღერი უღვაში.

— კაია სწავლა, კაი—განაგრძობს ანდრია—მეც ქე ვსწავლობდი ბოვშობისას. მამაჩემმა დიაკონს მიმბარა შეგირდათ. მეგონა, დიაკონობას ვისწავლიდით თქვა, მარა ერთხელ ღედელმა გამლახა სეფისკვერის შეჭმიზა და იმიზა დავანებე თავი. სახლში გამევიქეცი. წერა? წერა არ უსწავლებია, მარტო ანბანი მასწავლა ზეპირათ. ახლაც ქე მასსოვს, ანო, ბანო, განო, დონო, ვინო, ზენო, ინო, კარო, ლასო, მანო, ნარო, ონო, პარო, უინო, რაე, სარო, ტარო, ენო... ჰაე და ფიტა.

— ჰო მაგრამ მეტი არაფერი? მარტო მაგ ვასწავლა?—ეკითხება შალიკო—წერა არ უსწავლებია.



აშიერ-კავკასიის ხელოვნების ოლიმპიადა.

სურათზე: სომხეთის გუნდი (კ.ლისიციანის ხელმძღვანელობით) ასრულებს ცეკვას „კოჩარი“.

ფოტო ბუღმუტკის.

— არა წერს არ უსწავლობია, გამოვეტეცი და რაღას მასწავლიდა. ლოცვები ქე მასწავლა „მამაო ჩვენი“ და „ღირს არს ქემშარიტათ“ იგი ახლაც ქე ვიცი.

ანდრიაშ ხელეები მიუშვირა ცეცხლს და შემდეგ იღლია მოიქექა. შალიკომ მხიარულად მოკუტა თვალები და ომილით კითხა ანდრიას.

— ერთი ეს მითხარი, ცოლშვილს რატომ არ მოეკიდევ ანდრია?

— ვერ გავხედე ბიჭო. ცოლშვილობას დიდი წენი უნდა. ერთხელ ქე მეძლეოდა ხუთ თუმანიანი ქალი, მარა რო დავეჯექი და ვიანგარიშე, ერთი შვილის გამოზრდას ოც წლამდე ასი თუმანი დაჭირდა, ხო და იმ ქალის მოყოლილი ხუთი თუმანი რას მიშველიდა. შვილი მერე შეიძლება ხუთიც ქე მყოლოდა. ქალიშვილი თუ მეყოლებოდა იმას კიდო გვზითი დაჭირდებოდა და ეს იანგარიშე ახლა შენ. მერე ბიჭო და ქე მეშინოდა ქალის. იქნება ვერ მევეროო თქვა და ქე დავანებე თავი.

— ჰო მაგრამ როგორ ძლებდი. სისხლი არ ვიღუღდა?—ეკითხება შალიკო.

— იი ბიჭო შეჩოული ვერ გაძლებს, თვარა შეუჩოველი ქე გაძლებს.

— შენ როგორ? სულ არ იცი არაფერი?

— აჰ! არა. ერთხელ ბიჭო სალდათში რო დაძობარეს ქუთუთიში, მაშინ გამანთავისუფლეს სალდათიდან და უკან რო მოვდიოდი, როინის პირზე იდგა მაშინ... ხო და ბიჭებმა მითხრეს რო ანდრია ხო არ გინდა ქალთან დაწოლაო მე მაშინ ბოვშით ვიყავი და ქე შემინდა გუნებაში, მარა თვრამეტი შაურის შეტი არ მქონდა ჯიბეში და მანათ ნაკლებს არაფრით არ დაძჯერდენ. ვებვეწე დამჯერდით თვრამეტი შაურსთქვა, მარა არაფერი ვამოვიდა. აქიდან რო მივდიოდი ქე მქონდა მანათი ჯიბეში მარა იქიდან დაბრუნებისას თეთრ ხიდესთან ვიყიდე ოყა პური ცხრა კაპიკათ და იი შევქამე, ასე რო თვრამეტი შაური და ერთი კაპიკი დამჩხა ჯიბეში და იმიზა დამაკდა ი ორი შაური კი არა ცხრა კაპიკი.

— ოყა პური რამ შეგაქამა.

— ხი! ხი! მაი რაა. მეორე დღეს რო მივედი, ვიყიდე ოყა პური და შევქამე, მეპურემ მითხრა, რო ბარაქალა შენ ბიჭობას ოყა პური შექამეო. თუ კიდო ერთ ოყა პურს შექამ ნიძლავზე შენი ფული არ მინდაო. მე ვუთხარი სირცხვილია ბიჭო შენი პური უფასოთ ვქამოთქვა. ნუ გეშინიაო მითხრა, შენ თუ შექამ, შენი ფული არ მინდაო და თუ ვერ მეერევი, მაშინ ფული გედიხადეო, კაი თქვა და ავაწონიე თბილი პუ-

რი, თბილი პური ხო იცი ცოტან იწონის, მარა იმას ოყას მაგეერათ ოთხი გირვანქა ეეწონა, მე კი არ ვიციოდი მაი, მერე მითხრა ჰო და დავადექი და ქე შევქამე მეორე ოყა პური. მეპურე გედიხარა ქლათ და მითხრა რო თუ შენ კიდო ერთ გირვანქა პურს შექამ ხუთ მანათს მოგცემო თუ არა და შენ გედიხადეო. მე ვუთხარი სირცხვილია ბიჭო შენი პური ვქამო და კიდო ფული გამოგართვა თქო. არაფერი, დაკა ხელიო და ავაწონიე კიდო ერთი გირვანქა პური და იგი ვუთხარი კიდო რო ერთი სტაქანი წყლის დაღვეის ნება მამეცი თქვა. კარქიო მითხრა ხო და დავადექი და ქე შევქამე ი ერთი გირვანქაც. ხი! ხი ხი! მერე ვუთხარი ხუთ მანეთზე რავა ხარ თქო მარა იმან ეილო და დანა დამჭრა ბეჭზე და ქე დამჭრა. მერე წამევედი და მამაჩემმა სულში უჩივლა ბიჭო და იი ხუთი მანეთი ქე გადაახდევინა. ი ხუთ მანათათ მაშინ კაი ჩოხა ვიყიდე და აზიაცკები და ქე გამევეწყვე კათ. ე! მაშინ იყო რო მეძლეოდა ი ხუთ თუმანიანი ქალი, მარა ვერ გავხედე თხოვა და ქე დავრჩი მას მერე უქალოთ. მაგაზე მაშინ ლექსიც ქე გამოვთქვი ასე ჩემით:

ცოლშვილობას მირჩევნია ერთ მარტვანე ყოფა თქვა  
ვინაც ცოლშვილს ეკიდება  
ღამე სიტკბილემია მარა დღეი სიმწარეში ღგება თქვა  
ერთი შვილის გამოზრდა ასი თუმანი ჯდება თქვა  
მერე გვზითი დაჭირდება გათხოვება იმას თქვა

ოყა პური მირჩევნია მუცლის გამოძლობა თქვა.

— ბიჭოს! შენ პოეტი ყოფილხარ —  
— ეხუმრა შალიკო —  
— პოეტი რაია არ ვიციოდი თუ?...  
— დაწერე მაგ ლექსი თუ?...  
— არა არ დამიწერია. წერა არ ვიცი. ისე ზეპირათ გამოვთქვი. წერა არ ვიციოდი თვარა კიდო ქე დაწერდი ბევრს.

— მაშ ვერ გავხედე ვერა ჰა?— ეკითხება ისევე შალიკო.

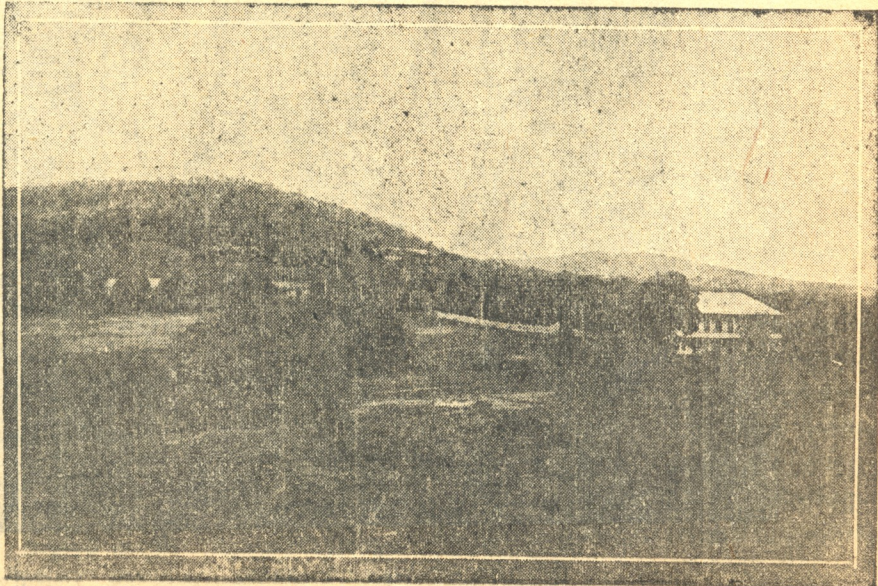
— არა აჰ! შემეშინდა ბიჭო თვარა ქე გავხედავდი. რო გაგჩერდი და ვიფიქრე ამ თვრამეტი შაურით ათჯერ გამოვძლებოდი თეთრი პურით თქვა და აი ერთხელ ამისთანა საქმის გულოზა რავა დავლუპოთქვა და ქე დავრჩი. ახლა ქე ვარ ჩემთვის ისე და ქე ვემუშაობ პატ-პატარას. ქე ვარ ახლა კაი ორმოცდათვრამეტი წლის ასე მეურნება დიანემი.

ბუხარი ჩაიფერფლა. ფანჯარა სრულიათ ჩაბნელდა და აღარა ჩანს ვაშლის ხე გამხმარი ნაყოფით. მხოლოდ წვეთების წკაპა წკუპი ისმის და ხან და ხან ჩვენ იატაკ ქვეშ შეყუყუული ბატები აყყანდებიან ხოლმე უცბათ, თითქო რალაცაზეთ ყველას ერთათ მოსვლოდეთ გული.

— რა ამბავია ჩხუბი ხომ არ მოსდით—ეკითხე მე.

— არაფერი. მაგათ აგრე იციან— ამბობს ანდრია.

სამივენი გაჩუმდით. ოთახში ბნელა, მხოლოდ ბუხრის ნაკვერცხლები გვინათებს სამივეს სახეს და ანდრია უცნაურათ ანძრევს ნიკაპსა და ცხვირს შორის გამოჩრილ უღვაშებს.



კურორტი — კიკეთი



დიდსა დარბაზში ძველი თავრიდის,  
ჩუმათ გამართა მთავრობამ ბჭობა!  
და ერთი ამბობს არას დამორიდი,  
— „ჩვენ მოლაღობემ გვძლნა გვაჯობა!  
— „თავიდან მარცხი, რომ ავიცდნოთ,  
ეს ხმები უნდა დაფაროთ ზალხში!  
და მისი სირცხვილის ოფლი ვადინოთ;  
და დავამციროთ ქვეყნისა თვალში!“  
დასტური დასცეს: „უკეთესია  
ეს მოფიქრება ვიცინებთ ცხარეთი  
თავს გაიმართლებს, როგორც წესია,  
მოვა დავიჭერთ და გავიხარებთ!  
თივისა ქოხში ქალაქის ვარეთ,  
ბელადთან ბჭობენ ამხანაგები.  
— „არ შეხვედრია“, ამბობს მწუნვართ,  
„გზებში ასეთი ვეხსენისა ნავები!“  
— „რა ვქნა, რას მირჩევთ? სიტყვა  
„დალაბი!“

ჩემთვის როგორი მოსასმენია?  
თუნდაც მიცდიდეს იქვე ჯალათი,  
უნდა ვავიდე ეს-ლა მშთენია!“  
— „უნდა ვახვიდე“ დაუდასტურეს,  
ამხანაგებმა მწურე მოწყენით!  
საქალაქის ტანში ჩუმად უფურებს,  
ყელს ებჯინება გული მოთმენით!  
უცებ შესძახა: „თქვენ ხართ შემცდარი!  
არ შეიძლება ბელადის გასვლა!  
მტერს ჩაუვარდეთ, როგორც ლაჩარი,  
ეს არის ჩვენი მიზნისკენ წავსვლა?“  
მტრის ონებზე ვის არ უცდია,  
და როცა ვიწუებთ ბრძოლას ვადამწყვდებენ!  
გსურთ თავი მოსჭრათ რეალობისას;  
და დაამზავსოთ ქარის მონაწყვეტის?“  
ყველა მას შესცქერს გარინდებული,  
ბმლადმე ქოხში იწყოთ გომოსვლა!  
ბოლოს შეჩერდა დამშვიდებულნი,  
და სიტყვა: — „სარჩართო ბრძოლით  
გამოსვლა!“

ნეტავ ეს ქარი საიდან ღელავს,  
რომელი კუთხის მონაბერია!  
ბმლადს ზღვა გული მიკრდნი უღელავს,  
დღეს ვადამწყვეტი ოქტომბერია.  
მუშათა ჯარი მისი დამფერო,  
წითელ დროშებით, ჰეიურო, ქაილით,  
ქუჩებს მოედვა, როგორც ღანჭერი,  
ჩახშან ამდგარი თოფი ვაწვილით!  
კერძისკი გარბის უკან მიყვება,  
ვინაც დროებით დაისადგურა!  
ახალ ცხოვრების ხანა იწყება,  
ძველი მახვილმა განაღდაგურა!  
მუქთახორები წელში მოდროკა  
შიშმა და თავზე დაეხსათ რეტი!  
„მოიწა გლეხებს და მუშებს ფაბრიკა,  
მსწრაფლ ვადაცემს“ ბრძანებს დეკრეტი!  
რა შემოესმა უცხო ამბავი,  
ეცრობასა და შორე აზიას,  
იქაურ მმარცვლით ასტკვიდათ თავი,  
შველა დაპირდენ ბურჟუაზიას!  
თეთრი ბანაკი ვადაროჯა  
ლომივით დაქრს მტრებს გამუდმეტი!  
დენიკინ, კოლჩაკ, ვრანგელი და სხვა,  
უცხო და თვისი მონა ჯარებით,  
მუშის კოჟრიან ხელმა გადახსნა,  
ძირს დაანარცხა გულმოგურებით!  
გამარჯვებულსა ჰყვიის საყვირი,  
მტერთა მოხმის წყველითა რომვა!  
ჯობის რაინდებს წაუხსნათ ნიარი,  
და აფრიოდდა საბჭოთა დროშა!  
კაცი მავრალი შეიქნა დევი,  
გამართა წელი, მოიხსნა ლახტი!  
შრომამ მიიღო ნაჰმაგვი,  
დაისაკუთრა სასახლე ტახტი!  
და უწინდელი რუსეთი ბნელი,  
რესპუბლიკების იქცა კავშირათ!  
სხვადასხვა ტომის ხალხი მშრომელი,  
საერთო საქმემ შეაკავშირა!  
ბმლადი ბჭობს „მტერი ამდგარი,

ჩვენ მოვგერეთ, ვიჩინეთ ძალა!  
სამილა დავგზარა ეხლა ანგარი,  
ის არის ჩვენი შხამი, საშხალა!  
პირველი მტერი, საქმის წამდენი,  
კომუნისტობით მედიდობა!  
მეორე, — ქრთამი ყალბის ჩამდენი!  
მესამე, — წერაკითხვის არ ცნობა!  
ეგ სამი მტერი უნდა წავშალოთ,  
რომ ახალ ჰყოფის აღსდგეს შეგნება!  
და ერთი მიზნით მტკიცეთ გავშალოთ,  
კომუნისტური ქვეყნის შეგნება!  
მიწამ მზისაკენ იბრუნა პირი,  
გამთბარი მეკრდი აუყვავილა!  
ისმის სიმღერა, ტაში, საყვირი,  
შრომა სიამემ ვაიადვილა!  
რა ლამაზია ეს გაზაფხულო,  
რა სხვანორით ფრინავს მწვეწვია!  
თავისუფლება მჭოთ მოქარგული,  
მიწას პირველათ სტუმრათ ეწვია!  
შუაგულ ზღვაში სალი კლდე მოსკდა,  
წყალმა ზვირთები აწყურა ცაში!  
აქ გაყვირან: „ბმლადი მოკვდა!  
ჩვენი აღდგენის შრომა და ცდაში“.  
ხალხმა მშრომელმა ამოცვენსა,  
და წამოხტენოთ თვალთავს დღვარი!  
უკანასკნელად ცამ დაიკვსა,  
გადიარაზა შუქისა კარი!

სოფელი გორკას მოვერცხლილ ტყეში,  
თეთრი სახლია ცრემლში ჩამდგარი!  
ხალხი იქ მირბის ყინვა და თქეშში  
ყველას გული აქვს ბოლმით გამთბარი!  
სიკვდილოს ტახტზე იქ ასვენია,  
დღი ბელადის ცივი სხეული!  
ლენინს პირველათ დაუსვენია,  
აზრთა კიდეში მუდამ რჩეული!  
და ძმას დაეძებს ცხედრის ოთახში,  
სავარძელში კი ცოლი მწუხარე,  
რა მეხმა რაძკრა შრომის ოჯახში  
გაფიორებული, ფიქრობს მდუმარე!  
ამა, მოდიან ამხანაგნი!  
მათი ვამოჩნდა ფოლადის ტანნი!  
მათ ბრძოლები აქეთ არ წანაგებო,  
სახეზე აზით წუხილი მკაცრი!

სამგლოვიარო კივილით იძვრის,  
შოსკოვასაკენ მატარებელი!  
გზა და გზა თვალი ცრემლებს გაისვრის,  
შრომას შორედება გამლადებელი!  
ჩამოსავნენს და ათასობით  
დროშებმა მის წინ თავი დახარა!  
სიკვდილმა გულზე ბრჭყალის დასობით,  
მთელი ქალაქი კარში ვაჰყარა!  
კავშირთა სახლი აღისფრათ ელავს,  
დიდსა დარბაზში კუბო ჩამოდგეს!  
ოქტომბრის ქარი ცხედარზე დელავს,  
ფიქრობს: იქნება ფენზე წამოდგეს!  
ჩაქრა მემობა ნათელი ვამიო,  
აღსდგა გლოვა და დაბნეულობა!  
მტერთა სისინი გულგასაგმიო,  
სიცარიელე და ეულობა!  
კავშირთა საბჭომ გამართა სხდომა,  
სხდომა ყროლობს სამგლოვიარო!  
ფოლადის ტანგმა ვაშალა მჭობა,  
სიტყვა: „სიტყვა მოსოვეს, რომ ვაღვიარო!“  
ყველამ იმისკენ მიმართა პირი  
და გულის ცემამ მატება იწყა!  
ხელში აიღო წითელი წკირი,  
აღვა და ფიცი აგრა დიწყა:  
ფიცი:

„ამხანაგებო, თუმცა აცვია გულს გლოვის  
ფლასი,  
გვახსოვდეს: დიდი სტრატეგისა, რომ ვართ  
არმია!  
და ჩვენ შევადგენთ უძლიერევი მუშათა  
კლასის,  
ბრძოლის ქარ-ციცხლში ჩამოხსნულს და  
ნაჭედს პარტიას!

ლენინ არა გვაყავს! ჩამოგვმოხდა დიდი  
ოქტომბრის —  
რევოლუციის შემომქმედი, მესაყე, ლერი!  
ჩვენ დაჩვეულნი ელვა, ჰეივის მუდამ  
სტუმრობის,  
გულს ნუ გავიტებთ შევასრულოთ მისი  
ანდერძი!  
მან დაგვიბარა: შევიხანხოთ პატივ  
ლირსებით,  
მისი პარტიის საამყო წევრის სახელი!  
აქ დავიფიცოთ ჩვენი რწმენის ძალა,  
თვისებით,  
რომ ჩვენ ვიქნებით ამ ლირსების  
გამომსახველი!  
ლენინ წავიდა! და ანდერძათ მან  
დაგვიბარა:  
ჩვენი პარტიის მთლიანობა იყოს დაცული!  
ლენინ, ფიცსა სდებს ჩვენი გულის  
გულს  
წყლული, იარა,  
ჩვენგან იქნება ალექსა შენი შესრულებული!  
ლენინ წავიდა! ბეგმა გლოვა  
დაგვადანსტურა,  
მაგრამ ჩვენა ვართ მისი მცნებით  
გულგანამტკიცია  
პროლეტარული განმტკიცება კლავ  
ოქტატურა,  
ამხანაგებო, აქვე დავსდგათ ჩვენ ამის ფიცი!  
ლენინ წავიდა! დაგვიბარა: ვახსოვდეთ  
უნდა განმტკიცდეს მუშათა და გლენთა  
მცნება:  
კავშირი!  
ლენინ, ფიცსათვის ერთი გრძნობით გული  
გვეგზნება,  
რომ ჩვენ ვიქნებით შენი ალექსის გულგავი,  
გზირი!  
ლენინ წავიდა! დაგვიბარა: უნდა  
განმტკიცდეს,  
რესპუბლიკების კავშირი და მათ შორის  
ძმობა!  
ლენინ, ვფიცულობ ჩვენ გვექნება  
დაცული მტკიცეთ,  
სახელმწიფოსი შენეუბური მართვა და  
წყობა!  
ლენინ წავიდა! დაგვიბარა: არ უღალატოთ,  
ინტერნაციონალს კომუნისტურს და მის  
პრინციპებს!  
მშრომელთა შუღლით მტერი ჩვენი ვერ  
გაციენებს!  
ლენინ წავიდა! დაგვიბარა: მაგრად  
საწვდარი,  
წითელ არმისი განამტკიცეთ ძალა,  
ლამპრობა!  
ლენინ, ვფიცულობთ, ისე ვავწერთათ  
წითელი ჯარი,  
რომ არც ერთს ძალას არ შეეძლოს ჩვენი  
დაპყრობა!“

იმედ მოხილი ფიქრობს ყროლობა:  
— „ვის ვაგვიძღვება უკეთ ვიდრე ეს?  
არ უხმარია ბედს გულგრილობა,  
ბელადის ნაცვლად ვხედვით შემკვიდრეს!“  
დოლა, ისმის შორიდან: „სმენ!“  
ორკესტრი უკრავს სამგლოვიაროს!  
ყველგან ცრემლები, გლოვა, მოწყენა,  
ცხედარმა უნდა გამოიაროს!  
მოახვენებენ, მოსდევს ზღვაური,  
ხალხი, დროშები, ღმრთობა ვადება!  
სიკვდილი ფიქრობს: ასეთ ხმაურით,  
კაცის წაყვანა არ მაგონდებამ!  
წითელ მოედანს უახლოვდება,  
ეს პროცესია ჯერ არ ნახული!  
აქ უნდა იქნეს ხალხის დიდება,  
ბოხენებულები და დაკრძალული!  
აკლდამსაქენ, როცა დაეშვა,  
კუბომ უმატა გულუბნ ტკივილი!  
ძირს მებეჭებდნენ შრომამ აუშვა,  
გულგაფართული ობლის კვილი!

დაწდება ხალხი გაშეშებული,  
 ხედავს და მოედანს აღარ შორდება!  
 მუხიკა კვინის აცრემლებული,  
 რასთვის სიცოცხლე არ მეორდება?  
 ფოლადის ქაღალდი გულგაბასრული,  
 აცხადებს: — „მტრებმა, რომ არ გაჯობონ!  
 მთელი ძალ-ღონით ერთად აღძრული,  
 მიწა და წყალი შრომით დავჯარგოთ!“  
 მოხახლეობა აყვავდა კრელი,  
 ხად არ შევივოდა წინათ მამალი!  
 ყველგან გაიბა სკოლების ქსელი,  
 და ქალაქებათ იქცა ტრამალი!  
 ძველი რუსეთი წვრილ მესაკუთრე,  
 გახდა ქვეყანა კოლექტიური!  
 და მანქანებმა ყოველსა კუთხეს,  
 გაუადვილეს შრომა დღიური!

ცეცხლი შეუთოა უმოქმედობას,  
 ამოძრავა ყველა ზანტები!  
 ბუნებას იპყრობს შრომის ქმედობა,  
 წამოაყენა ბრგი გიგანტები!  
 სადაც კი რამე თვალში აიღო,  
 გადასხვაფერდა იქ ყველაფერი!  
 ვინც სხვისი ოფლით კუჭი გაიძლო,  
 გააგდებინა ხელში ლაფერი!  
 მიწას გულიდან ამოახეთქა,  
 ნაირნაირი განძი, მადანი  
 რაც ხალხს ზღაბრული ამბავი ეთქვა,  
 გადააქცია ყველა მართალი!  
 ზღვა ზღვას ახეთქა და შეაქცოა,  
 მდინარეებზე აუშვა შუქი!  
 ბრძენი, ოსტატი, მძლე ვაჟაკია,  
 მტრებს გადასტყორცნა სეტყვა, ქარ-ბუქი!

რა შეუსრულა ბელადს სურვილი,  
 მისი ზრახვანი საქმით აქცია!  
 მოწათ ქვეყანა, ისლით ბურჯილი,  
 რკინათ, ფოლადად გადააქცია!  
 მან მეჩვიდმეტეს უთხოა ყრილობას,  
 ბელადის სხონის ათი წელი აუშვა!  
 რაც შეუქმნია მის გრძელბრძანს,  
 რაც გადალახა ეკლიან გზაზე!  
 მადლობის ნიშნით ფეხზე დამდგარი  
 შესძახებს: „შენ ხაზ ჩვენი ბელადი!  
 შენ, ავაცილე აზრები მცდარი,  
 შენ, მიეც შრომას ცოდნა ფერადი!“  
 — „შენით გვაქვს ძალა და სამართალი,  
 მტერმა ვერ გვნახოს გამოქცეული!  
 ჩვენ—ჯარისკაცი. შენ კი—სარდალი.

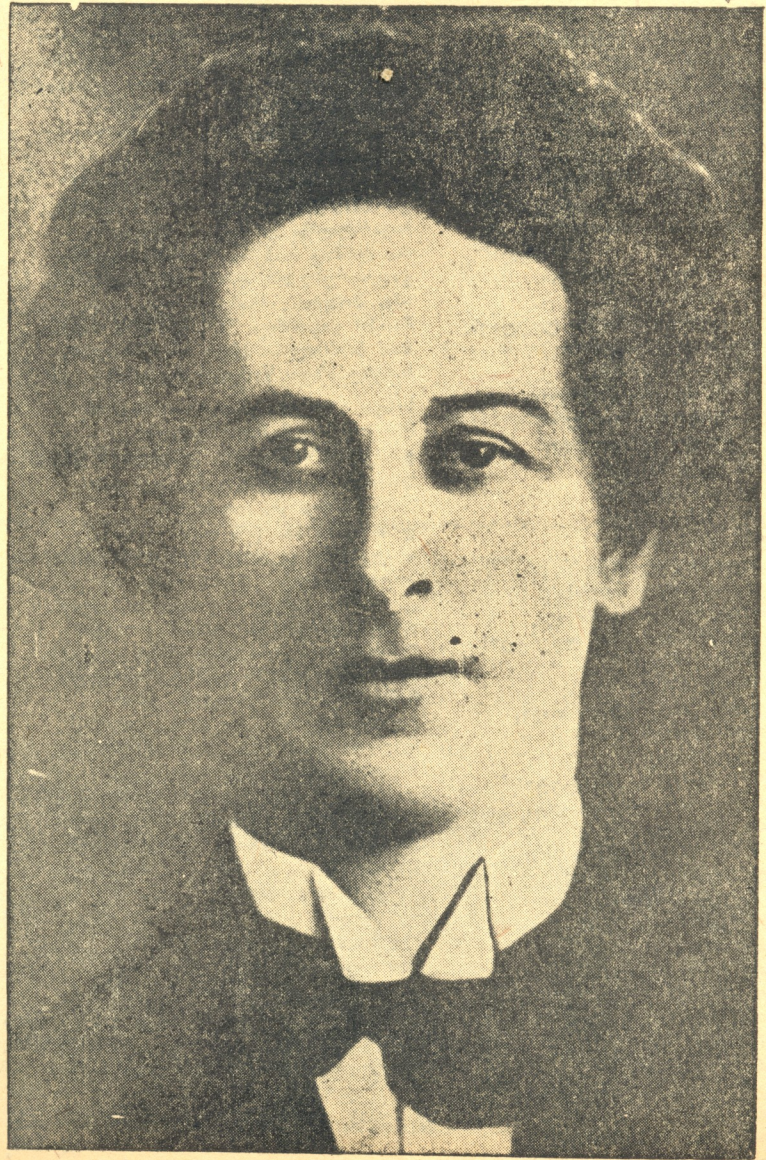
# ჩვენნი სცენის—ტსტატი

(ალ. წუწუნავას იუბილუის ბაშ.)

ალექსანდრე რაქენისძე წუწუნა-  
 ნავა დაიბადა 1881 წელს ქ. ოზურ-  
 გეთში, იქვე დაამთავრა სამოქალაქო  
 სკოლა და შეუდგა სასცენო მოღვა-  
 წევობას. 1896 წლამდე წუწუნა-  
 ნა მონაწილეობას ღებულობდა ივ. გო-  
 მელაურის, გ. ცენტურაძის და კ.  
 გოგოლაძის მიერ გამართულ წარმო-  
 დგენებში. 1896 წლიდან კი შეუდგა  
 მუშაობას ავჭალის აუდიტორიის  
 სცენაზე, სადაც იგი ვამოდიოდა  
 პატარ-პარატა როლებში. შემდეგ  
 თანამშრომლობდა ვ. ურუშაძესთან  
 და მასთან ერთად მართავდა წარმო-  
 დგენებს გურიისში. 1901 წ. ჩაეწერა  
 ვლ. ალექსი-შენსხიშვილის დასში  
 (თვეში 15 მანეთად), მსგერამ ჩქარა  
 საშხედრო ბეგარამ მოუწია და იძუ-  
 ლებული გახდა სცენისათვის თავი მ-  
 ენებებში. ჩქარა ჩვენი იუბილუარი  
 ჯარში გაწვევის მსაგიერ, მეფის მთა-  
 ვრობამ დააბატონრა „ქრამოლნიკო-  
 ბისა“ და რევოლუციონური მუშაო-  
 ბისათვის.

შემდეგ წელიწადს ამხ. წუწუნა-  
 ნავი და მოსკოვის საშხატვრო თეატ-  
 რის სარეჟისორო კურსებზე, სადაც  
 3 წელიწადი დარჩა.  
 დაბრუნებისას, 1909 წელს მისი  
 რეჟისორობით ქართულ სცენაზე

პირველად დადგეს დაანუნციოს პიე-  
 სა „იორიოს ასული“, რითაც დამ-  
 დგმელმა საზოგადოებისა და პრესის  
 მთელი ყურადღება მიიქცია, რო-  
 ვორც ნიჭიერმა და მხატვრული აღ-  
 ლოს მქონე რეჟისორმა. 1910 წელს



სახალხო მსახიობი ალ. წუწუნავა.

მან მუშაობა დაიწყო ჭიათურის თეატრში, ხოლო 1911-დან 1914 წლამდე რეჟისორობდა სახალხო სახლის სცენის მოყვარეთა წრეს. მის მიერ დადგმული წარმოდგენები განირჩეოდნენ მაღალი მხატვრული დონითა და ანსამბლის კოლექტიური შემხატებით. ალ. წუწუნავამ პირველად უჩვენა ქართველ მშრომელ მსახურებელს მაღალი თეატრალური კულტურით გაჯღენთილი სპექტაკლები.

1917 წელს ალექ. წუწუნავას რეჟისორობით პირველად საქართველოში გადაღებულ იქნა კინოსურათი — „ქრისტინე“.

ალ. წუწუნავა ქართული ოპერების პირველი დამდგმელიცაა. მისი

რეჟისორობით პირველად დასდგეს — „აბესალომ და ეთერი“, „თქმულება შოთა რუსთაველზე“, „ქეთო და კოტე“, „დალატი“, „ლეილა“, „ცისანა“, და სხ.

კინო-ფილმებიდან მისი დადგმულია — „ვინ არის დამნაშავე“, „ხანუმა“, „ორი მონადირე“, „ჯანყი გურიამში“, და სხვ.

ალ. წუწუნავას მიერ დადგმულ პიესებს, თვითებულ მის მიერ გაფორმებულ დრამას, თუ კომედიას გარკვეული იდეური მიზანდასახულობა და დიდი მუშაობის კვალი აჩნდა. ჩვენი მშრომელი ხალხის ჩაგვრა და თავისუფლებისათვის ბრძოლა, მშრომელი მოსახლეობის ფათვითცნობი-

რება და თვითმპყრობელობის მძიმე ბოროტებები („მეზობლები“), შიფის მთავრობის მთარახები და გლეხობის გამოფხიზლება („მსხვერპლი“), ქართველ „ბრწყინვალეთა“ ფუქსავატობა და გათახსირება („რუსეთის საუნივერსიტეტო ქალაქებში“), „აშენ-და საქართველო“, კაპიტალიზმის გაძლიერების და ფეოდალური წყობის ტრადედია („იმედის დაღუპვა“) ყველაფერი ეს ისეთ ხაზებში და ისეთი ფერებით გვიჩვენა ჩვენი სცენის ოსტატმა — ალ. წუწუნავამ, რომ მსახურებელს არასოდეს დაავიწყდება მისი შემოქმედებითი ცეცხლით გამთბარი წარმოდგენები.



## ა. ქუთათელის „პირისპირის“ შესახებ

|| ალ. ნელაქას წერილი ||

ალ. ქუთათელი მრავალფეროვანი მწერალია. პოეტი, დრამატურგი, ბელეტრისტი. ავტორი ფართო საზოგადოებისათვის უცნობი, მაგრამ საინტერესო პიესისა „შულამემ გადაიარა“. საკმაო ხანია რაც მუშაობს პროზაში. წინანდელ მოთხრობებში უმთავრესად ხატავდა იმერეთის სინამდვილიდან დეკლასიური ადამიანების, ხონის ბირჟის, წვრილ ფეხა საქმოსნებს.

ეს მოთხრობები კოლორიტიანი და სატირული მოთხრობები იყო. პატარა მოთხრობებიდან ალ. ქუთათელი შემდეგ გადავიდა მოზრდილ მხატვრულ ტილოზე ასეთია სწორედ ამ შემთხვევაში მისი ტრილოგიის პირველი წიგნი „პირისპირ“.

ეს რომანი მრავალ მხრივ საყურადღებო ნაწარმოებია. უპირველეს ყოვლისა იმით, რომ ის პირველი ნაწარმოებია, რომელიც ეხება ჩვენს მხარეში წარმოებული სამოქალაქო ომის უმნიშვნელოვანეს ისტორიულ მომენტებს და ამბებს. იგი პირველი სიტყვაა მხატვრულად ამიერ-კავკასიის სამოქალაქო ომის ისტორიიდან. ამ თემატიკაზე მუშაობისა და მისი მხატვრულად ასახვის საქმეში ალ. ქუთათელი უსათუოდ ბიონერია.

რომანის აქტუალობას განსაკუთრებულად ამახვილებს მისი სატირული ხასიათი. მწერლის ეს სატირა ამ შემთხვევაში ერთგვარი ხერხია ამ სპეციფიური მასალის მეტი სიმახვილით მოკვებისათვის. მით უმეტეს როცა ამ ნაწარმოების თემაა ოქტომბრის რევოლუციის პერიოდში მენშევიკებისა და სხვა ათასგვარ

პარტიების რევოლუციასთან დამოკიდებულების ჩვენება. მათ პოლიტიკურ - კლასიური უბადრუკობას დანატყა.

ალ. ქუთათელს ამ რომანით ერთხელ კიდევ გამოყავს ისტორიის სამსჯავროზე ის ხალხი, ვინც თავისი დონკიხოტური გამბედაობით კონტრრევოლუციონერობით, გამყიდველობით და ფლიდობით — შორს იდგა ჩვენი ქვეყნის მშრომელი ხალხის ინტერესებისაგან.

ეს წიგნი ვაკცხვავა, იმ კლასებისა და პარტიების, ვინც „ქართული სოციალიზმის“ სახელით კონტრრევოლუციონერ საქმეს აკეთებდნენ, შეკრეს ანტისაბჭოთა კოალიცია შეძლებული კლასებისაგან და ხელს უწყობდნენ კონტრრევოლუციის გამარჯვებას. ამიერ-კავკასია კერძოთ საქართველო გადაქციეს ინტერვენტებისა და თეთრგვარდიელების სათარეშო მოედნად.

ამიერ-კავკასიის ხალხთა ისტორიაში 17—18 და შემდეგ წლების ამბები სამოქალაქო ომების მრავალფეროვანი და სისხლიანი ბრძოლები წლებია. ამ წლების საილიუსტრაცია ციო დებს იძლევა თავისი რომანით ალ. ქუთათელი. რომანი თავის დიდ ნაწილში ფაქტიურ მასალას ემყარება, დოკუმენტალურ ხასიათს ატარებს, ამიტომ სწორედ ავტორი ვერ დალატობს ზოგიერთ ისტორიულ ამბების სიზუსტით გადმოცემას, ისტორიული, ნამდვილი პიროვნებების გამოხატვას. თუმცა ავტორი ამ პიროვნებებს არ ხატავს რელიეფურად და სისრულით, არამედ სილიუეტურად, რამდენადაც ეს მას ქსაჭი-

როება დიდი კოლიზიების საჩვენებლად.

ა. ქუთათელის „პირისპირი“ უსათუოდ ერთგვარი პასუხია იმ ხალხის მიმართ, ვინც ერთი მხრივ სისხლიან კონტრრევოლუციურ საქმეს აკეთებდა, ჯალათურად უსწორდებოდა რევოლუციონერ მუშებს და გლეხებს, მეორე მხრივ ამტკიცებდა მშვიდობიანი სოციალიზმის იდეას, იმას, თითქოს არავითარ სამოქალაქო ომს არ ქონდა ადგილი ჩვენში, რომ თითქოს მათი გამჭირაობის წყალობით ჩვენში რევოლუცია უსისხლოდ და მშვიდობიანად ჩატარდა.

ვინ ამტკიცებდნენ ამ სიყალბეს? რასაკვირველია 1917—18 წლების ანტისაბჭოთა კოალიციის ორგანიზატორები. ამიერ-კავკასიის შეძლებული კლასების, ბეგებისა და ხანების, ბურჟუებისა და თავადების დამქაშები — მენშევიკები, მათი ამყობ დამყობი ნაცარქეჟა ინტელიგენტები.

ასე, მაგალითად, ერთი ცნობილი ქართველი პუბლიცისტი „ქართველი განათლებული და ზომიერი საზოგადოების სახელით ამ წლებში სწერდა: „სამოქალაქო ომს ნიადავი არა აქვს საქართველოს მიწა - წყალზე... ქართველმა ხალხმა ნეიტრალიტეტი უნდა დაიცვას იმ სამოქალაქო ომში, რომელსაც რუსეთი აწარმოებს“. მენშევიკებისა და ნაციონალისტების მიერ ასეთი მოსაზრების მტკიცება იყო ნამდვილი გოტენტოტური ფილოსოფია, ვინაიდან იმას, რაც რუსეთში ხდებოდა სამოქალაქო ომს უწოდებდნენ და ბრალს სდებდნენ ამაში ბოლშევიკებს, მაგრამ იმას რასაც თავად ჩადიოდნენ მუშე-



ფრანგი მეცნიერები სტუმრად მოსკოვში



ბისა და გლეხების წინააღმდეგ, რომლებიც უარს აცხადებდნენ ასეთ მშვიდობიან რევოლუციას და აჯანყებებს აწყობდნენ მაინც მშვიდობიან რევოლუციას უწოდებდნენ.

სწორედ ასეთი თვალთმაქცობის ნიღაბით მათ ცეცხლი და მახვილით გაუსწორდნენ აგრარულ ნიადაგზე აჯანყებულ გლეხებს, ფრონტიდან შინ მიმავალ რუს ჯარისკაცებს. ალექსანდრეს ბაღში მშვიდობიან მიტინგს და ასე შემდეგ.

განა შეიძლება ამ ნაციონალიზმის თვალსაზრისით იმაზე მეტი უპასუხისმგებლობა, რასაც მენშევიკები სჩადიოდნენ, როცა თავს ესხმოდნენ რუსის ჯარისკაცებს, შექმნეს შამხორში ხოცვა-ჟლეტა, ალექსანდრეს ბაღის ისტორია, 26 კომისრების გაყიდვა და სხვა ათასგვარი საძაგლობა. ასეთია მენშევიკური ავანტიურისტების „ქართული სოციალიზმი“ და სისხლიანი გოლოთას“ გმირების მოღვაწეობა ჩვენში. უალრესად კონტრ-რევოლუციონური მიზნებით ქართველი მენშევიკები და მთელი ეროვნული კონტრ-რევოლუციონური პარტიები თავს ესხმოდნენ რევოლუციონურ ჯარისკაცებს ძარცვადნენ, ხოცავდნენ, ანთარალებდნენ მათ. ამავე დროს ისევ მათ სდებდნენ ბრალს, თითქოს რევოლუციონურად და ბოლშევიკურად განწყობილი ჯარისკაცების მუქარა, კონტრ-რევოლუციონური მთავრობისადმი „ეს რუსული სტიქიონური ნაციონალიზმის თავდასხმა იყო ქართულ სოციალიზმზე“.

„ქართული სოციალიზმის“ ტაკი-მას ხრობა, როგორც ვიცით სამი წლის განმავლობაში გაგრძელდა და მათ უბადრუკობამ იშვიათ რეკორდს მი-აღწია.

რათ ღირს მაგალითად ნოე ჟორდანიას მანიპულიაციები როცა იგი მუშებისა და გლეხების უკმაყოფილებას და ბოლშევიზმის ზრდის საშიშროების საწინააღმდეგო ტფილისი მამინდელ საბჭოს სხდომაზე ამბობდა: „რათ უნდა გამოვიდნენ ბოლშევიკები ამიერ-კავკასიაში, როცა ჩვენში უკვე გამოცხადებულია საბჭოთა ხელისუფლება“, თითქოს, რაკი იგი მუშათა, ჯარისკაცთა და გლეხთა საბჭოების თავმჯდომარე ყოფილიყო, რაკი საბჭოები მენშევიკებს ეჭირათ ხელში—ეს საბჭოთა ხელისუფლებას ნიშნავდა. ეს მატყუარობისა და სპეკულიაციის იშვიათი მაგალითია და წმინდა წყლის მენშევიკური მანევრი, ინტერვენტებთან, ხანებთან თანამშრომლობის დაფარვას ნოე ჟორდანია ამ საშუალებით აპირებდა.

რათ ღირს მაგალითად თუნდაც მეორე მენშევიკის სეით დევდარიანის განცხადება, როცა ჩვენში მენშევიკური სამოთხის საკურთხებლად მეორე ინტერნაციონალის დელიგატები ჩამობრძანდნენ, „ჩვენ გვირჩევენია თანამშრომლობა იმ ბურჟუაზისტთან, რომელთანაც თანამშრომლობენ ს. ვანდერ ველდე, კ. იუსმანსი, პ. რენოიელი, მაკდონალდი, ტ. შოუ, კ. კაუტკი. ეს გვირჩევენია იმ შეურვიგებელი სამოქალაქო ომს,

რომელსაც აზიური სოციალიზმის მამამთავრები აწარმოებენო“.

რევოლუციონური საბჭოთა რუსეთის მაგიერ მათ იმ თავიდანვე დასავლეთ ევროპის იმპერიალისტები ირჩიეს, ბოლშევიზმის წინააღმდეგ საბრძოლველად შეეკრენ კავშირში კონტრ-რევოლუციონურ გენერლებს გერმანელ და ინგლისელ ოფიცრებს, ქართველ ბურჟუა კოლაკებს, ფეოდალებს, თათრის ხანებს, მერე ვის წინააღმდეგ? რევოლუციონური მუშებისა და გლეხების წინააღმდეგ, რევოლუციონურ ჯარისკაცების წინააღმდეგ, რომელთაც არ უნდოდათ იმპერიალისტური ომის გაგრძელება. თავქარიანი ირენსკის ავანტიურისტული პოლიტიკის ბრმა იარაღად გადაქცევა.

თუ ვინ ერჩიათ ქართველ მენშევიკებს, მათ ეს იმთავითვე დამტკიცეს შამხორის ისტორიით, ალექსანდრეს ბაღში მიტინგის დახვრეტით, აჯანყებული გლეხების სისხლში ჩახშობის უამრავი ფაქტებით, თუ ვინ ურჩევნობდათ მათ, ვის ემყარებოდნენ ისინი, ამის შესახებ მოგვითხრობს ალ. ქუთათელის წიგნი „პირისპირ“.

რატომ ქვია ამ წიგნს „პირისპირ“? იძლევა თუ არა იგი პირისპირ დამდგარ კლასების ბრძოლებისა და შეტაკებების სინამდვილეს.

ალ. ქუთათელი უსათუოდ კლასების დაპირდაპირების ფონზე შლის თავის მხატვრობას, სადაც ერთი მხრივ ნაჩვენებია გიმნაზიელი კორნელი და მისი მსგავსი სხვა მრავალი ნაციონალისტურად განწყობილი

ანალოგურებისა და ომიდან დაბრუნებულ ქართველ ოფიცრების მოქმედება და საქართველოს „დამოუკიდებლობის“ დასაცავად მათი ბრძოლა. მეორე მხრივ ჯარის ნაწილებში ბოლშევიკური გლეხენტების მოძრაობა, რომელთა წარმომადგენლებია ვანო მახათაძე, პეტრე ნატროშვილი და სხვა.

ერთი მხრივ მენშევიკურ - დაშნაკურ - მუსავატურ კოალიცია, მეორე მხრივ რევოლუციონური ჯარისკაცების ეშალონები, ერთი მხრივ მდიდარი ოჯახის შვილი კორნელი, — მეორე მხრივ მრეცხავი მარინეს ბოლშევიკი შვილი — ასეთია კლასობრივ ძალთა განაწილება. ამ ძალებს შორის შეტაკება აუცილებელია. რომანის პირველ ნაწილშიაც ავტორი სწორედ ამ შეტაკების სამზადის გვიხატავს. რაში გამოიხატება ეს. იმაში, რომ რევოლუციონური ჯარისკაცების საფრთხის მოლოდინში ირანშია „რასიული მესოანისზმით“ — გაბრუნებული ნაციონალისტური ინტელიგენცია და სხვა, — რევოლუციამ მოგვცა ის რაზედაც ჩვენ ვოცნებობდით ამ ასი წლის განმავლობაში და თუ დაუყონებლივ არ ჩამოაყალიბეთ დამოუკიდებელი სახელმწიფო ფორმა, მაშინ სამუდამოდ უნდა ავიღოთ ხელი ამ ოცნებაზე“ — ამბობს ნაციონალ-დემოკრატიული პარტიის წარმომადგენელი ესტატე მაყაშვილი.

ასე მსჯელობდნენ მაშინ მენშევიკებიც. ასე მსჯელობდნენ მეფის დროის ოფიცრებიც. „ფრონტიდან მოსულ ჯარისკაცებს ვერ გენდობით — ამბობს „პირისპირ“-ში ერთ

ერთი კაპიტანი, — ისინი ყველანი ბოლშევიკებია“. ასეთი განწყობილების შემდეგ რა გასაკვირია, რომ შამხორის ისტორია დატრიალებულიყო. შამხორის ისტორიას ალექსანდრეს ბაღის ამბავი მოყვა და ასე მენშევიკურმა მთავრობამ აშკარად დაიწყებოდა, როგორც საბჭოთა რუსეთის წინააღმდეგ, ისე ჩვენი ქვეყნის შიგნით რევოლუციონურად განწყობილ მუშებისა და გლეხების წინააღმდეგ.

თუ ვისგან შესდგებოდნენ მენშევიკების დამცველი შეიარაღებული ძალები, ამის შესახებ კარგათაა მოთხრობილი „პირისპირ“-ში. ესენი არიან მემამულის შვილები, ვაჭრები ძველი ოფიცრები და სხვა ათასგვარი ნაძირალები, განსაკუთრებით უნარს იჩენს ალ. ქუთათელი სამხედრო ფენების აღწერაში, მათი ფუქსავატობისა, ინტრიგების, კარიერისმის აღწერაში. კარგათაა აწერილი ამ მხრივ შამხორის განიარაღების ხელმძღვანელი. „ჯავსნოსანის“ უფროსის როტმისტრ აფხაზავას მოქმედება და მისი სიკვდილის ისტორია.

ეს მეტიარა და თავხედი პიროვნება, ჟორდანია-რამიშვილის უშუალო ბრძანებით, თათრის ბეგებისა და ხანების დახმარებით, ქართული კონტრრევოლუციის წვრილფეხა ავანტურისტის ისეთი ტიპია, რომლის მსგავსი ხალხი უხეად წარმოშვა მენშევიკურმა რეჟიმმა. ამ მხრივ ალ. ქუთათელი უხეად იძლევა მსგავსი ტიპების გალერეიას, „ფუქსავატი სამხედრო პიროვნებების“ დაწინაურების ისტორიებს და ხასიათებს.

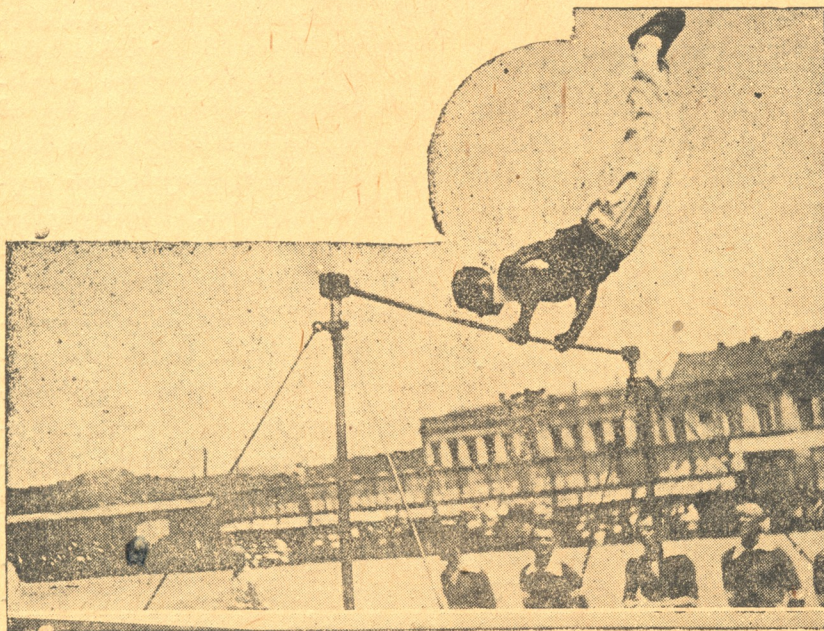
აი გენერალი ნიჟარაძე — ძველი ფრეილინების კავალერი, ესლა პატრიოტულად მოლაყებ გენერალი, აი კაპიტანი ალექსანდრე, პოლკოვნიკი მალალოვი, პორუჩიკი, უფროდნი, ყველა ამ ჩინიან სამხედრო პიროვნება და მათ მსგავსს პერიონების კეთილშობილი იძლევა ოსტატობით.

რამდენი გაიძვერული რამაა ამ ხალხში, რამდენი ზიზილ-პიპილოიანი მანქვა-გრება, ასეთია თუნდაც მწერლის დახასიათებით „ერთი საათის ხალიფი“ — შამხორის ავანტიურისტი აფხაზავაც. „ფრენჩზე თეთრი სირმის ქამარი შემოერტყა, თავზე ცისფერი ყალმიანი თეთრი მაულის რუსული ქუდი ეხურა, დიაგანალის შარვლის გვერდის ნაკერში ჩატანებული იყო თეთრივე ზოლი, ფეხზედ ეცვა ლაიკის ყელიანი ჩექმა დეზებით... ყოველივე ამას ამშვენებდა ოქრომჭედლის მიერ კონტადნაოსტატივი კავკასიური ოქროს ხმალი“ და სხვა.

აი, როგორი ხალხის საშუალებით უსწორებდა ანგარიშს მენშევიკების მთავრობა, რევოლუციურჯარისკაცებს, მუშებს, გლეხებს. ეს ის ხალხია რომელთა შესახებ ჯარისკაცი ბურღული ამბობს — „რუს ხელმწიფის დროს ციციანოვ-ანდრონიკოვებად ასაღებდნენ თავს, რევოლუციის შემდეგ თავის გვარს კი ისევ „შვილი“ მიუმატეს, დიაკარგოს აქედან მაგათი სახელი“.... ალექსანდრეს ბაღის გმირებიც სწორედ ასეთი ხალხია. ოფიცრები და მისი მსგავსი ნაძირალები — რომელთა უკან ჟორდანია-რამიშვილები დგანან.

მწერალი კარგათ იცნობს და კარგად ხატავს ნაციონალისტურად განწყობილი ჯარისკაცების ტიპებს, კორნელის მეგობრებს, მოხალისე გიმნაზიელებს და სტუდენტებს — წვრილბურჟუაზიულ ფენების პატრიოტულ ნაღებს, მათ პატრიოტულ მამლაცინწაობას. დამაჯერებლადაა აღწერილი რომანში ყაზარმული ცხოვრების მხარეებიც. მაგ. ზარმაცი ჯარისკაცების დილა, ცხენის მკურნალობა შარდით და სხვა.

მწერალი კარგად იცნობს ინტელიგენციას, მის ყველაზე ფუქსავატურ ფილისტერულ ნაწილს, რომელთა წარმომადგენელია ესტატე მაყაშვილი თავისი ოჯახით, ბანკეტებით და სტუმრებით. ამ მხრივ ფილისტერული ინტელიგენციის ეგზემპლიარია — პლატონ მოგველაძე. ესტატეს ოჯახი თავის ცოლბთ და ქალიშვილით კი პროვინციალური არისტოკრატიზმის განსახიერებაა, მაგრამ მენშევიკური საზოგადოების და ამ ქაობის აღწერა რომანში ისე გაჭიანურებულია, მასში იმდენი ანექლოტური ამბებია, რომ ის ჩრდილავს რომანის სხვა აქტუალურ მხარეებს. რამდენადაც ალ. ქუთათელი მნიშ-



კავკ. ფითელდროშოვანი არმიის სასპორტო სპარტაკიადა ტფილისში  
2 მაისს ლენინის სტადიონზე აიხსნა კ. წ. არმიის სასპორტო სპარტაკიადა.  
სურათზე: კავშირგაბმულობის № ასეულის მეთაური ამხ. რობნიკოვი აბარებს ნორმას ლერქზე.

ფოტო ბუღდუშტკის.



ლენინის სახელობის სტადიონზე.

სურათზე: ფიზკულტურის ტექნიკუმის ინსტრუქტორი ამხ. კილაძე ვარჯიშობს 150 სმტ. სიმაღლის ბრძოლაში. ფოტო — სტალიაროვის.



ელოვნად იძლევა წვრილბურჯუა-  
იული ფენების წარმომადგენლების  
ხასიათებას, მათ ყალბ პატრიო-  
ძმს და ბაქი-ბუქობას, რევოლუ-  
ციის მიერ ჯარისკაცების დიფერენ-  
ციის აშკარა ტენდენციებს, იმ-  
უნათ სუსტად ასახავს ბოლშევი-  
ურად განწყობილ ჯარისკაცების  
იპებს. საერთოდ რომანში ძალზე  
კრთალათაა ბოლშევიკური სახეები,  
ილშევიკური პარტიის როლი. არა  
ამაჯერებელია ამ შემთხვევაში მა-  
ათაძის აგიტაცია წითელი ჯარის  
ესახებ და სხვა.

ბოლშევიკურად განწყობილი ჯა-  
ისკაცები უფრო ინტელიგენტებს  
კანან, ვიდრე მშრომელი ხალხის  
კედა ფენების ცოცხალ წარმომად-  
გენლებს, ამიტომ მათი დიპლომატი-  
ა რეპლიკები ინტელიგენტურია ეს  
ომანის ნაკლოვანებაა. ნაკლო-  
ნებაა ისიც, რომ რომანში ერ-  
ა მხრივ ისტორიული პიროვნებებია  
ამოყვანილი მეორე მხრივ მოქმე-  
დებენ გამოგონილი პერსონაჟები.

რომანში ორი მაგისტრალური ხა-  
ა. ერთი მხრივ იმის ჩვენება თუ  
ს ემყარებოდნენ მენშევიკები და რა  
დიფერენციაციას ქონდა ადგილი მა-  
ანდელი ჯარის ნაწილებში, მაგრამ  
საც ავტორი მხოლოდ ნაციონალის-  
ურად განწყობილ ხალხს ხატავს,  
მთავრესად კი მოხალისეობის ტენ-  
ციას. მწერლის ყურადღება უმ-  
ავრესად ნაციონალისტურად გან-  
კობილ ახალგაზრდობაზე და ოფი-  
რებზეა გადატანილი. ამიტომ რო-  
ანის მთავარი ობიექტი გიმნაზიე-  
ებია.

გიმნაზიელია რომანის მთავარი  
ირი კორნელიც, რომელიც ნაწარ-  
ბში—ორგანიულად ვერაა შესუ-  
ი. ამიტომ იგი ზერეღე ტიპია.

განსაკუთრებით ძალზე ვნებს  
ომანს კორნელის სიყვარულის ის-  
ორია. ეს მომენტი მთელი დამოუ-  
ადებელი ხაზია ამ ნაწარმოებში  
სამწუხაროდ უმცირესი წინააღ-  
ეგობის ხაზით განვითარებული,  
აც უსათუოდ ამცირებს რომანის  
ერთო ხასიათს. მართალია, ავტო-  
ის მიზანია აჩვენოს მამინდელი პა-  
რიოტული ინტელიგენციის სულის  
კეთება, მაგრამ ამ მოვლენის ჩვენე-  
ის დროს მწერალს ბევრი სხვა საინ-  
ერესო და საჭირო მომენტები უს-  
ლტება ხელიდან. სრულიად ზედმე-  
ია ამ მხრივ კორნელის შეგობრე-  
ის ყორღანოვის ქუჩაზე მოლაზღან-  
არე გიმნაზიელების ყოფა-ცხოვრე-  
ის ამბები. ამის მაგიერ უფრო უკე-  
ესი იქნებოდა ყაზარმაში თავმოყ-  
ილ ჯარისკაცების მეტი დამაჯერე-  
ლობით ჩვენება. მუშათა კლასის  
კამაყოფილების მიზეზების გამოძებ-  
ა, ფრონტიდან დაბრუნებული ჯა-

რისკაცების რევოლუციური როლი  
სოფლად, ინტერვენციის ეპიზოდები  
და სხვა.

ვინ არის კორნელი. როგორც ტი-  
პი. აშკარაა იგი წვრილბურჯუაიუ-  
ლი ინტელიგენციის წარმომადგენე-  
ლია, პოლიტიკურად ბეცი გიმნაზიე-  
ლი, რევოლუციის პერიოდში კლას-  
სობრივ გამორკვევის გზაზე, პატრი-  
ოტულად განწყობილი, უფრო მე-  
ტად თავისი სიყვარულით გამოლენ-  
ჩებული, ვიდრე ისტორიული ამბე-  
ბით ვატაცებული. ავტორს უთუოდ  
კორნელისა და მისი მსგავსი გიმნა-  
ზიელებისა და პატრიოტულად ახალ  
გაზრდობის. სახით მენშევიკების  
დროის ახალგაზრდა კაცის ჩვენება  
სურდა.

კორნელი არა აქტიურად მოქმე-  
დი ფიგურაა, ამიტომაც მაჩანჩალო  
ტიპია, რევოლუციის დიად ამბებში  
შემთხვევით გაჩხირებული. უკონცეპ-  
ციო ადამიანი, რომლისაგანაც შესა-  
ძლებელია რევოლუციის აშკარა მო-  
წინააღმდეგე გამოვიდეს, მაგრამ შე-  
საძლებელია მასში გარდატეხა მოხ-  
დეს, ყოველ შემთხვევაში ეს ჯერჯე-  
რობით არ სჩანს მის მოქმედებიდან.

მას ჯერ კიდევ არ დაუწყია ნაშ-  
დელი პოლიტიკური ცხოვრება, სა-  
კუთარი გზით სიარული, ის ჯერ კი-  
დევ გიმნაზიელია, „ქალვით ნაზი და  
ლამაზი ყმაწვილი“. მიუხედავად  
იმისა, რომ ის ეზიარა კლასობრივი  
ბრძოლების დიდ ამბებს, მიუხედა-  
ვად იმისა, რომ მისთვის, როგორც  
ავტორი ამბობს „ძველი დრო უდა-  
რდელი ცხოვრება და ყმაწვილკაცო-  
ბა გათავდა. მოვიდა წლები საცხე

ქარიშხლიანი ბრძოლით, ზიდილით  
და ხანძართ“.

აღ. ქუთათელი უნარიანათ ხატავს  
ფუქსავატ ინტელიგენტების ხასია-  
თებს. ამ მხრივ რომანში კარგი ად-  
გილებაა, მაგრამ ბიკრია მასში არა  
მოტივირებული და ბეტაფორული  
ადგილებიც.

საერთოდ ქუთათელის ეს ნაწარ-  
მოები ჩვენი ახლო წარსულის მე-  
ტად საინტერესო პერიოდს ეხება,  
ბევრი საინტერესო მოვლენებია გა-  
მოტანილი და გაცხოველებული, მა-  
გრამ წიგნის მეორე ნაწილისათვის  
წინ კიდევ მეტად საინტერესო მასა-  
ლებია გამოსაყენებელი. რომანში  
მხოლოდ 17 და 18 წლების ამბებია  
საქართველოში გერმანული ოკუპა-  
ციის შემოჭრის პერიოდამდე, მაგრამ

ამაზე არა ნაკლებ საინტერესო მასა-  
ლაა ინგლისის ოკუპაცია, მათი თავ-  
ხედობათა ისტორია, მენშევიკების  
ლაქიობისა და გამყიდვილობის ეპო-  
პეია. მენშევიკური სოციალიზმის  
„სამოთხეში“ მეორე ინტერნაციონა-  
ლის მოგზაურობა, სომეხ-ქართველ-  
თა ომი, მენშევიკური გვარდიის  
თარეში და აოვირახსნილობა, აშკა-  
რა და სისხლიანი ბრძოლა რევო-  
ლუციური მუშებისა და გლეხების  
წინააღმდეგ.

ეს მასალა სამოქალაქო ომის დი-  
დი ეპოპეიის მასალაა. და აღ. ქუთა-  
თელმა უნდა შესძლოს მისი მეტი  
იდურობით და მხატვრული შესაძ-  
ლებლობით მოცემა. ასეთ ვალდ-  
ებულებას აყენებს მის წინაშე ეს პირ-  
ველი წიგნი.





19 აპრილს ტფილისში გარდაიცვალა დამსახურებული პროფესორი **მოსე გიორგისძე ჯანაშვილი**.

მოსე ჯანაშვილი დაიბადა 1855 წ. 19 მარტს სოფ. კახში (საინგილო), ღარიბი გლეხის ოჯახში. პირველდაწყებითი განათლება მან ადგილობრივ სკოლაში მიიღო.

1868 წელს მომავალი მეცნიერი ზაქათაილის სასაზრო სასწავლებელში განაგრძობს სწავლას, რომელსაც წარმატებით ამთავრებს, შემდეგ ნათესავეების დახმარებით ტფილისის სასულიერო სემინარიაში შედის. აქ წარმატებით მეცადინეობს მოსე, მაგრამ „ამ დროს (1874 წ.) — წერს ის თავის ხელნაწერ წიგნში, რომელსაც „ჩემი ცხოვრება“ ეწოდება, — ტფილისს ჩამოვიდა **ევანტე იოსელიანი** და ჩამოიტანა სკივრებით აკრძალული ლიტერატურა, რომლის გაცნობამ შეგვბოროტა სემინარიელები, განსაკუთრებით გვიზიდავდა **ჩერნიშევსკის „Что делать“**, ბაკუნინი და სხვა. მისი საგრძნობი ნაწილი გაუფხავნეთ კახის მასწავლებელს **ივანე როსტომაშვილს**. მთავრობამ „სუნით“ იგრძნო, რაშიც იყო საქმე, უანდარმბაც პასუხი მოგვთხოვა მე, **დ. ჯანაშვილს და ი. როსტომაშვილს**, რომელიც „კარეტით“ ტფილისის ციხეში ჩამოიყვანეს. ბოლოს სემინარიიდან გამოვედი „ოთხით“ ყოფაქცევაში (1874—1875 წ.).

სემინარიიდან გამოსვლის შემდეგ, მოსე ქუთაისში, ივანე პეტრიაშვილის პანსიონის გამგედ მუშაობდა, შემდეგ სამი წლის განმავლობაში იქვე — ქუთაისის პროგიმნაზიაში პასწავლებლობდა. ქუთაისიდან მოკვდავნიდა ტფილისში, სადაც ის მეცნიერული მუშაობის პარალელურად თითქმის ბოლომდე შერჩა პედაგოგიურ ასპარეზს.

1898 წლიდან **მ. ჯანაშვილი** მუშაობდა იწყებს სიონთან ჯანაშვილი **ზაქარაძის** მიერ დაარსებულ საძიებლო-სადავო მუზეუმში, რომელიც შემდეგ თვით მოსეს დაუდასტავი მუზეუმობით საქ. სას. მუზეუმში დაცულ ხელნაწერების უმდიდრეს კოლექციად გადაიქცა. 1904 წ. ის მიწვეული იქნა წერა-კითხვის საზოგადოებას მდივნად.

სამწერლო-სამეცნიერო ასპარეზზე განსვენებული 1877 წელს ვაჟიდა. „ჩემი მწერლობის დასაწყისი, — წერს იგი, — დაკავშირებულია ტფილისში ჩამოსვლასთან და „დროების“ რედაქტორის სერგეი მესხის და მისი მეუღლის ეკატერინე მელიქიშვილის სახელთან. დიმიტრი ჯა-

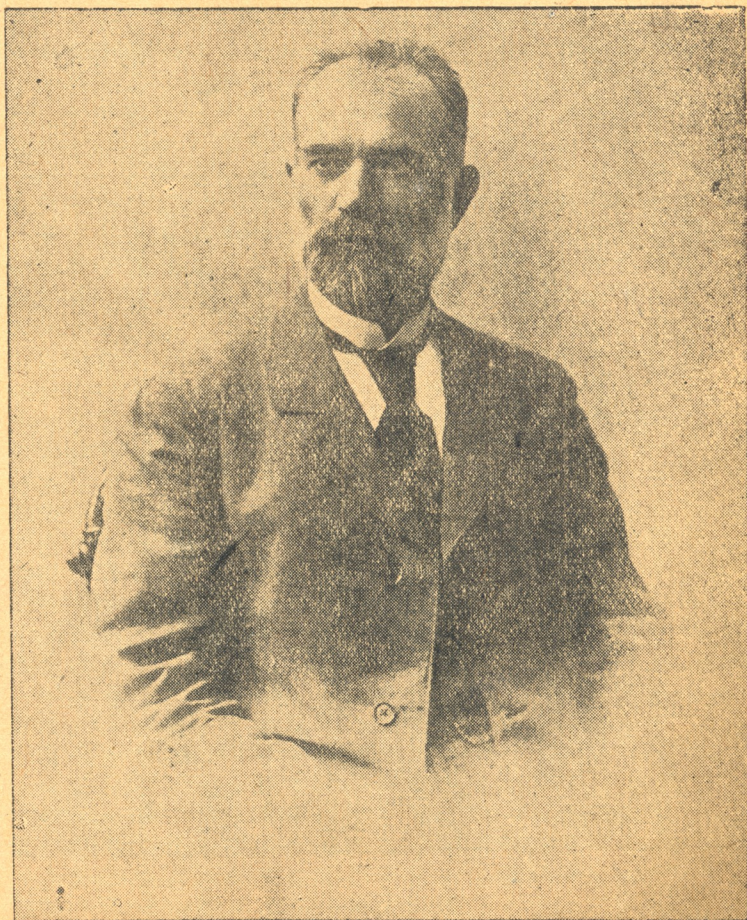
ყვანა „დროების“ რედაქციაში. პირველი სამუშაოები ტფილისში ჩამოსვლამა გავატარე **ს. მესხის** ძვირფას ოჯახში. „დროება“ მაშინ იყო **ენაშვილმა** გზიდანვე პირდაპირ მიმითარდ ერთი გავრცელებული გაზეთი. იქ მუშაობდნენ: **აკაკი წერეთელი, ნიკო ნიკოლაძე, ნიკო ცხვედაძე, იაკობ გოგებაშვილი, გიორგი იოსელიანი, დ. ჯანაშვილი, პეტრე უმიკაშვილი და სხვანი**. „დროებას“ გარდა დრო და დრო გამოდიოდა „სასოფლო გაზეთიც“. ამ ხალხში აღზრდილს მეც გამეკათა ცხოვრება მწერლობის მტკიცე ხაზი. პირველ ჩემი ბეჭდვითი ნაწარმოები იყო: „**ინგოლოთა ცხოვრების ზოგი ვითარება**“. დაიბეჭდა „სასოფლო გაზეთში“ (1877 წ. № 16).

აქედან იწყება დამს. პროფესორის **მოსე ჯანაშვილის** ხანგრძლივი და მეტად ნაყოფიერი სამწერლო-სამეცნიერო მუშაობა. ის წერდა: მეურნეობის, საქართველოს ისტორიის, ქართული ლიტერატურის ისტორიის, ენათმეცნიერების, არქეოლოგიის, ეთნოგრაფიის, ნუმისმატიკის, გეო-

გრაფიის და სხვ. შესახებ. განსაკუთრებით განსვენებული ცნობილი როგორც სიძველეების აღმწერი, მომკვლევ, კომენტატორი, გამომცემი და ძველი ქართული საისტორიო — სალიტერატურო ძეგლის მთარგმნელი, რომელთა შორის მრავალი მის მიერ არის აღმოჩენილი მას დარჩა **ათას შვიდასამდე** დაბეჭდილი და ხელნაწერი (გამოუქვეყნებელი) ცალკე შრომები (წერილები და გამოარკვევები).

**მოსე ჯანაშვილი** მაშინ მოღვაწეობდა სამეცნიერო ფრონტზე, რადესაც სამეცნიერო დაწესებულები სრულიად არ არსებობდა საქართველოში და ქართული მეცნიეროდაცინვის საგნად იყო ქცეული. მისი მღვდმარეობის განსვენებულ უდიდესი დამსახურება ჩვენი მეცნიერების წინაშე და ალბად ამით აიხსნება მისი მეცნიერული შრომების მრავალფეროვანი თემატიკა.

**პროფ. მოსე ჯანაშვილის** ეს დიდი მეცნიერული დამსახურება შეფერად დააფასა საბჭოთა ხელისუფლებამ. 1930 წლის მაისს მას დი-



დამსახურებული პროფესორი **მოსე ჯანაშვილი**

წიგნით გადაუხადეს მეცნიერული მოღვაწეობის 50 წლის თავი. ამ იუბილესთან დაკავშირებით ეწოდა მას **დამსახურებული პროფესორის და შრომის გმირის** სახელწოდება.

დამსახურებული პროფესორის, მრავალსამეცნიერო საზოგადოების წევრის და შრომის გმირის **მოსე ჯანაშვილის** მეცნიერული შრომები, მეტად მდიდარ მემკვიდრებას წარმოადგენს საბჭოთა მეცნიერებისათვის, მიუხედავად იმისა, რომ ამ შრომებში მრავალი უკვე მოძველებულია და რაც მთავარია — მეთოდოლოგია გაუმართლებელი. **მოსე ჯანაშვილის** მეცნიერულ შრომებიდან ჩვენი ეპოქის მეცნიერებს შეუძლია გამოიყენოს მრავალი ფაქტური მასალა და აიღოს შესაბამისი, თუ როგორ უნდა ბრძოლა და მეცნიერებისათვის თავდადება.

პროფ. მ. ჯანაშვილის წიგნით დასაფლავებული იქნა 22 აპრილს მთაწმინდის პანთეონში, მისი თანამედროვე და თანამებრძოლი, დამსახურებული მეცნიერის პროფესორ **ალექსანდრე ცაგარელის** გვერდით.

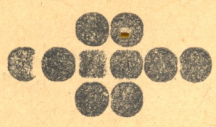


**საბჭოთა  
საზოგადოებრივი**

**ტრამვაის ფართე ლინდაგის დაგება.**

ოქრომპედლები ქუჩაზე დაიწყო ტრამვაის ხაზის ფართე ლინდაგად გადაკეთება. **სურათზე:** ფართე ლინდაგაიანი გზის გაზომვა შაბლონით.

ფოტო ბუღეშტკის.



**აზიზ-კავკასიის ხალხთა ხელოვნების ოლიმპიადა**

ოლიმპიადის მონაწილეები ასრულებენ ცეკვას ქუჩაში გამართულ ესტრადაზე.

პროფესორ კებრა ველიძე  
ფილის ქველის გახსნა

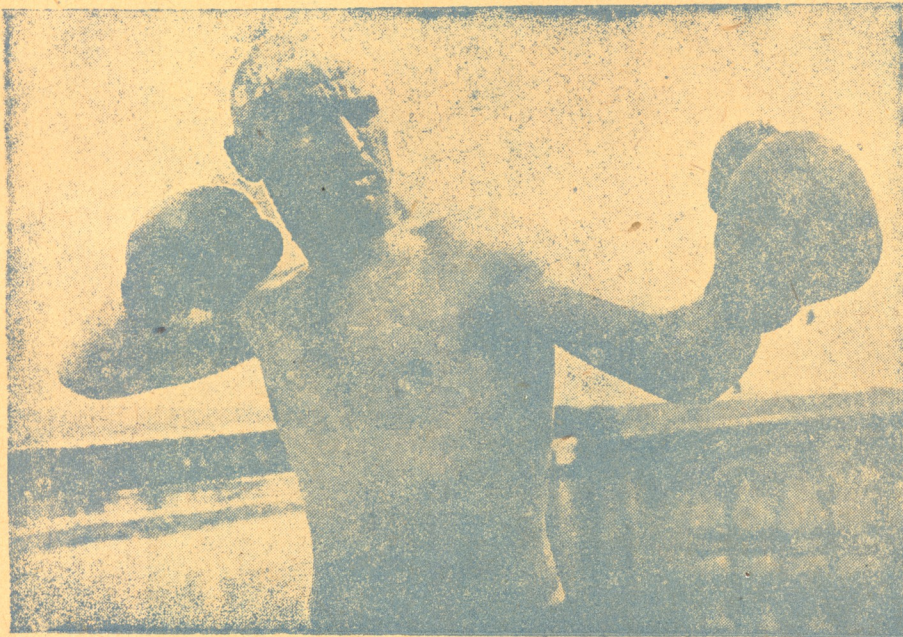
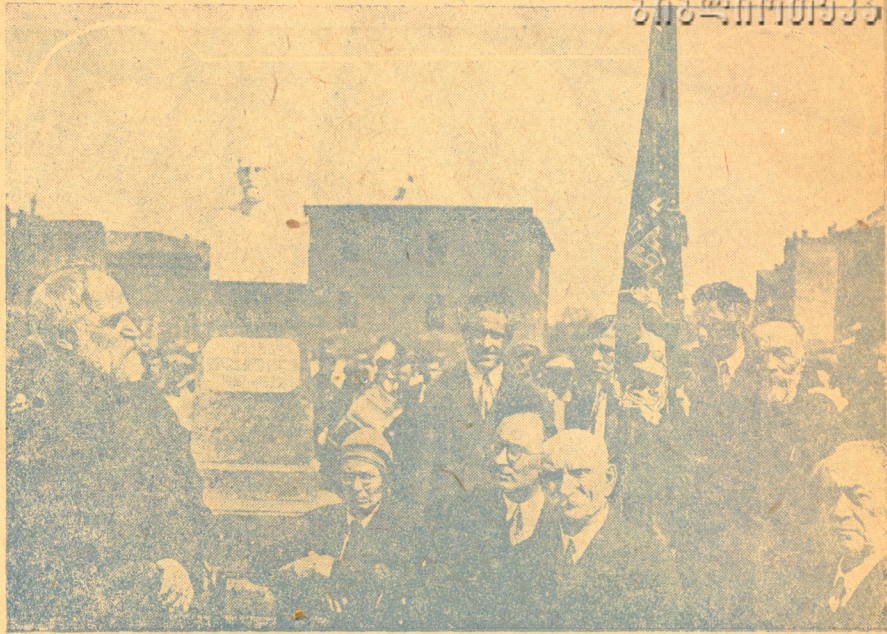
11 მაისს, დღის 3 საათზე საქ. სახ. უნივერსიტეტის ეზოში მოხდა სახელოვანი მეცნიერის, ქიმიკოსის, საკავშირო სამეცნიერო აკადემიის წევრ-კორესპონდენტის, დამსახურებულ პროფესორისა და საქ. უნივერსიტეტის პირველი რექტორის — პ. გ. მედიქიშვილის ძველის საზეიმო გახსნა.

ზეიმი გახსნა საქ. ცივის თავმჯდომარემ ამხ. ფ. მახარაძემ, რომელმაც აღნიშნა პ. მედიქიშვილის მრავალმხრივი და უაღრესად ნაყოფიერი მოღვაწეობა, შემდეგ სიტყვები თქვეს პროფესორმა ციციშვილმა და პროფ. შ. ნუცუბიძემ.

ძველის გახსნაზე დაესწრო საკავშირო სამეცნიერო აკადემიის ქიმიკოსთა ბრიგადა აკადემიკოს კურნაკოვის მონაწილეობით, აგრეთვე აკადემიკოსი პისარუცესკი, პროფ. როზენბერგი, სახ. უნივერსიტეტის რექტორი ლ. აღნიაშვილი, სახ. მეცნ. აკად. ა. კ. ველიალის წარმომადგენელი ამხ. ს. ფორუშოვი, პროფეს. შ. ნუცუბიძე, პროფ. ციციშვილი, ძველის ავტორი იაკობ ნიკოლაძე და სხვ.

უნივერსიტეტის კლუბის დარბაზში ჩატარდა საზეიმო სხდომა სახ. უნივერსიტეტის რექტორისა და აღნიაშვილის თავმჯდომარეობით.

სურათზე: მიტინგის პრეზიდიუმი: ამხ. ფ. მახარაძე, ამხ. ლ. აღნიაშვილი, პროფ. ციციშვილი, და პროფ. კურნაკოვი.



საქართველოს საუკეთესო  
ატლემტის შეჯიბრება.

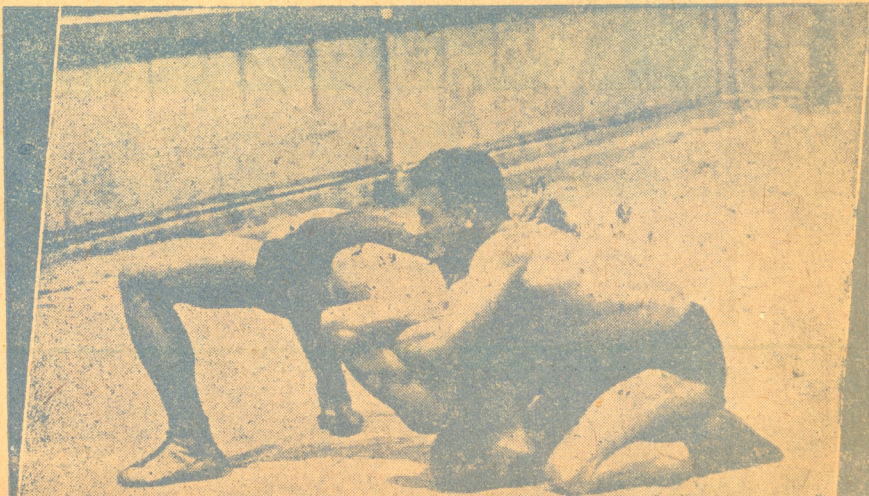
აპრილში საქ. პროფკავშირთა საბჭოს ფიზკულტ. ც. ბიურომ ტფილისში მოაწყო საქართველოს საუკეთესო მძიმე ატლემტები შეჯიბრი. მონაწილეობა მიიღო ბათომის, სოხუმის, ქუთაისისა და ტფილისისა.

შეჯიბრზე კონკურსის გარეშე მოწვეული იქნენ „დინამოს“ მძიმე ატლემტები შეჯიბრის მიზანს შეადგენდა მძიმე ატლემტებში ზამთრის სეზონის შედეგების შეჯამება და საუკეთესო ატლემტების გამოკვლევის გადაცემა დამწყებთათვის.

სურათზე: საქართველოს ერთი უძლიერეს ბოქსერთაგანი, ამხ. ლუდუშაური, ფოტო ბუდეშტაისისა.

სურათზე საფიზკულტურის წილის წევრთა საცდელი ჭიდაობა პროფესორის სასპორტო დარბაზში.

ფოტო — ფორტკევიჩის.



შეცდომის განმარტება

წინა ნომერში (9-10) ამხ. ე. ლუარსა



აზიერ-კავკასიის ხელოვნების ოლიმპიადა.

1-4 ივნის ტფლისში ჩატარდა აზიერკავკასიის ოლიმპიადა, რომელშიაც მონაწილეობა მიიღო 2500 კაცამდე ა-კავკასიის ყველა რესპუბლიკებიდან.  
სერაფზე: სახელგანთქმული აქარელი დაცურული ხერმანოძე ხულოდან, — ცნობა დაკორნა-ხელას სხელით.